

תפסיד רס"ג

בה. כל שריף מנדם: ג) פִּבְעַתִּי
בָּהֶם מוֹסִי. מִן בְּרִייהִ פֶּאֶרֶן
עָלַי קוֹל אֱלֹהִים. כָּלֵהֶם יִגְאָל.
רִיסָא בְּנֵי אִסְרָאִיל: ד) וְהִדִּיה
אִסְמֵאֵיהֶם. מִן סִבַּט רֵאוּבֵן.
שְׁמוּעֵ אֲבִן זְכוּר: ה) וּמִן סִבַּט
שְׁמֵעוֹן. שִׁפְט אֲבִן חוּרִי: ו) וּמִן
סִבַּט יְהוּדָה. כָּלֵב אֲבִן יִפְנֶה:
ז) וּמִן סִבַּט יִשְׁשַׁכָּר. יִגְאָל אֲבִן
יוֹסֵף ח) וּמִן סִבַּט אֶפְרַיִם. הוֹשֵׁעַ
אֲבִן נוּן: ט) וּמִן סִבַּט בְּנֵימִן.
פִּלְטִי אֲבִן רְפוּאָה: י) וּמִן סִבַּט
זְבוּלוֹן. גְּדִיאֵל אֲבִן סוּדִי:
יא) וּמִן סִבַּט יוֹסֵף אֶלְדִּי הוּ
סִבַּט מְנַשֶּׁה. גְּדִי אֲבִן סוּסִי:

לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי תִשְׁלַחְוּן. כָּל רַבָּא
דְּבַהוּן: ג) וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה
מִמֶּדְבַר פֶּאֶרֶן עַל־פִּי יְהוָה
כָּלֵם אַנְשֵׁים רֵאשֵׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: וְשִׁלַּח יְתַהוּן מֹשֶׁה.
מִמֶּדְבַרָּא דְפֶאֶרֶן עַל מִימְרָא דִּי. כּוּלְהוּן
גּוֹבְרִין. רֵישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אַנּוּן:
ד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֶם לְמִטֵּה
רֵאוּבֵן שְׁמוּעֵ בֶן־זְכוּר: וְאֵלֶּיִן
שְׁמֵהֶתְהוּן. לְשִׁבְטָא דְרֵאוּבֵן. שְׁמוּעַ בֶּר
זְכוּר: ה) לְמִטֵּה שְׁמֵעוֹן שִׁפְט
בֶּן־חוּרִי: לְשִׁבְטָא דְשְׁמֵעוֹן. שִׁפְט בֶּר חוּרִי: ו)
כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה. כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה: ז)
יִשְׁשַׁכָּר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דִּישְׁשַׁכָּר. יִגְאָל בֶּר יוֹסֵף:
ח) לְמִטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נוּן: לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ
בֶּר נוּן: ט) לְמִטֵּה בְנֵימִן פִּלְטִי בֶן־רְפוּאָה: לְשִׁבְטָא דְבְנֵימִן.
פִּלְטִי בֶּר רְפוּאָה: י) לְמִטֵּה זְבוּלוֹן גְּדִיאֵל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא
דְּזְבוּלוֹן. גְּדִיאֵל בֶּר סוּדִי: יא) לְמִטֵּה יוֹסֵף לְמִטֵּה מְנַשֶּׁה
גְּדִי בֶּן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דִּיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה. גְּדִי בֶּר סוּסִי:

— רס"י —

ג על פי ה'. ברשותו, שלא עפב על ידו: בָּלֵם אַנְשֵׁים. כָּל אַנְשֵׁים שְׁבִמְקָרָא לְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת,
וְאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשָׂרִים הָיוּ:

תפסיד רס"ג

יב) ומן סבט דין. עמיאל אבן גמלי: יג) ומן סבט אשר. סתור אבן מיכאל: יד) ומן סבט נפתלי. נחבי אבן ופסי: טו) ומן סבט גד. גאואל אבן מכי: טז) והדיא אסמא אלדגאל. אלדי בעת' בהם מוסי' לירומו אלבלד. וסמא מוסי'. הושע אבן נון יהושע: יז) פבעת' בהם לירומו בלד כנעאן. וקאל להם. אצעדו אולא אלי' אלדארום. תים אצעדו אלי' אלגבל: יח) ואנצ'רו אלבלד מא הי. ואלקום אלמקימין פיה. אהו

יב לַמִּטָּה דִּן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדִין. עַמִּיאל בַּר גַּמְלִי: יג לַמִּטָּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאֲשֶׁר. סְתוּר בַּר מִיכָאֵל: יד לַמִּטָּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי. נַחְבִּי בַר וּפְסִי: טו לַמִּטָּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מְכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד. גְּאוּאֵל בַּר מְכִי: טז אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים

אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁעַ בֶּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּיךָ שְׁמַחַת גּוֹבְרִיא. וְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ: וַיִּשְׁלַח אֲתֶם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אָרֶץ כְּנַעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר: וְשָׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה. לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא דְכְנַעַן. וַאֲמַר לְהוֹן. סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא. וְתִסְקוּן לְטוּרָא: וְרִאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵה־הוּא וּמֵאֵת־הָעֵם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֶק הוּא

בספרי תימן

רס"י

מראין את השבח: יס את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אכלוסין ויש ממעטת אכלוסין: החזק הוא הרפה. סימן מסר

טו ויקרא משה להושע וגוי. התפלל עליו זה יושיעך מעצת מרגלים: יז עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת שלארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך

תפסיר רס"ג

שדיד אם מסתרכי. אקליל הו
 אם כתיר: יט) ומא אלארץ.
 אלדי הו סאכנהא. אגידה הו
 אם רדייה. ומא אלקרא. אלדי
 הו סאכנהא. אפי ארבאץ או
 פי חצון: כ) ומא היאת אלארץ
 אהי סמינה אם הזלא.
 והל פידא שגר מגרוס אם
 לא. ותשדדו. וכדו מן
 תמרהא. ודרא אלפצל. איאם
 בפור אלענב: כא) פצעדו
 וראמו אלבלה. מן בדייה צין
 אלי רחוב אלי חמאה:

הַרְפָּה הַמַּעַט הוּא אִם־רַב:
 ותחזון ית ארעא מא היא. וית עמא
 דיתייב עלה. התקיף הוא אם חלש.
הַזְעִיר הוּא אִם סָגִי: יט **וּמַה הָאָרֶץ**
אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה
הוּא אִם־רַעָה וּמַה הָעָרִים
אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה
הַבְּמַחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
 ומא ארעא. דהוא יתיב בה. הטבא היא
 אם בישא. ומא קרויא. דהוא יתיב
 בהון. הפפצחין אם בפרכין: ב) **וּמַה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא**
אִם־רְזָה הַיֵּשְׁבָּה עַץ אִם־אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם
וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים יְמֵי בְּפוּרֵי
עֲנָבִים: ומא ארעא. העתירא היא אם מספינא. האית בה אילנין
 אם לא. ותתקפון. ותסבון מאבא דארעא. ויזמיא. יומי בפורי ענבים:
(שני) כא **וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמְּדַבְּר־צֹן עַד־**
רַחֵב לְבַא חֲמַת: וסליקו ואלילו ית ארעא. ממדברא דצין

— רס"י —

להם. אם בפרוזים יושבין. חוקים הם שסומכין
 על גבורתם. ואם בערים בצורות הם יושבין.
 חלשים הם: יט) **הַבְּמַחְנִים**. תרגומו הבפצחין.
 כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה: **הַטּוֹבָה**
היא. במענינות ותהומות טובים ובריאים:
 כ) **הַיֵּשְׁבָּה עֵץ**. אם יש בהם אדם פשר
 זלק הדקדוק: יט) **הַבְּמַחְנִים**. הה"א בגעיא והיא לשאלה ובא בפתח מפני השוא:

שגין עליהם בזכותו: **בְּפוּרֵי עֲנָבִים**. ימים
 שהענבים מתבשלין בבפור: כא) **מִמְּדַבְּר־צֹן**
עַד רַחֵב לְבַא חֲמַת. הלכו בגבוליה באורף
 וברוחב כמין גאם. הלכו רוח גבול דרומית
 ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב. כמו שצוה
 משה עליו זה בנגב. דרך גבול דרומית

תפסיד רס"ג

(כב) פִּצְעֵדוּ אוֹלֵי אֱלֹהֵי אֱלֹד־אֲרוֹם וְגֵאוּ אֱלֹהֵי חֲבֵרָא. וְתִים אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי אֱלֹגְבֵא־בֵרָה. וְפֹאנֶת חֲבֵרָא קֹד בְּנִית קִבֵּל צֵאן מִנְבֵר מִצֹר בְּסִבַּע סְנִינִי: (כג) וְגֵאוּ אֱלֹהֵי וְאֹד אֱלֵעֲנֻקוּד. פִּקְטֵעוּ מִן תִּים חֲבֵלָה וְעֲנֻקוּד עֲנַב וְאַחַד. וְחֲמִלוּהָ פִי אֱלֹד־הֶק פִּי מֵא בֵין אֶת־נִינִי.

עַד רְחוֹב לְמַטֵּי חֲמַת: כַּבּ וַיַּעֲלוּ
בְּנֶגֶב וַיָּבֵא עַד־חֲבֵרוֹן וְשֵׁם
אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי
הָעֵנֶק וְחֲבֵרוֹן שִׁבַּע שָׁנִים
נִבְנְתָה לִפְנֵי צֵעַן מִצְרַיִם:
וּסְלִיקוּ בְּדֵרוֹמָא וְאַתָּא עַד חֲבֵרוֹן. וְתַמָּן
אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי גִבְרָא. וְחֲבֵרוֹן.

שִׁבַּע שָׁנִין אֶת־בְּנֵי־אֵת. קָדַם טֵאֲנִים דְּמִצְרַיִם: כַּבּ וַיָּבֵאוּ עַד־נַחַל
אֲשָׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים
אֶחָד וַיִּשְׁאַהּוּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרְמָנִים
וּמִן־הַתְּאֲנִים: וְאַתּוּ עַד נַחֲלָא דְאֶת־כְּלָא. וְקִצּוּ מִתַּמָּן עוֹבְרַתָּא

— רס"י —

שְׁנָאֲמֹר (כּוּלָּשִׁית יג, י) כְּגֵן ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְצוּעִין הִיא הַמְעֵלָה שְׁבֵאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁשֵׁם מוֹשֵׁב הַמְלָכִים, שְׁנָאֲמֹר (יִשְׁטִי ל, ז) כִּי הָיוּ בְּצוּעִין שְׁרִינֵי, וְהִיִּתָּה חֲבֵרוֹן טוֹבָה מִמֶּנָּה שְׁבַעֲהָ חֲלָקִים: כַּבּ זְמוּרָה. שׁוֹכֶת גִּפְן וְאֲשָׁכּוֹל שְׁלֵעֲנָבִים תְּלוּי בָהּ: וַיִּשְׁאַהּוּ בַּמוֹט בְּשָׁנִים. מִמִּשְׁמַע שְׁנָאֲמֹר וַיִּשְׁאַהּוּ בַּמוֹט אִינִי יוֹדַע שֶׁהוּא בְּשָׁנִים, מֵהַ תְּלִמּוּד לֹמֵר בְּשָׁנִים, בְּשָׁנִי מוֹטוֹת. הֵא כִּיצֵד, שְׁמוּנָה נְטִלוּ אֲשָׁכּוֹל, אֶחָד נְטִל תְּאֲנָה וְאֶחָד רִמּוֹן, יְהוֹשֵׁעַ וְכָלֵב לֹא נְטִלוּ כְּלוּם, לִפִּי שְׁכַל עֲצָמָם לְהוֹצִיא דְּבָהּ נִתְּכּוּנּוּ, כְּשֵׁם שְׁפָרִיָּה מְשֻׁנָּה כֶּף עֲמָה מְשֻׁנָּה. וְאַם חֲפִץ אֶתָּה לִידַע כְּמָה מְשֻׁאֵי אֶחָד מֵהֶם צֵא וְלִמּוּד מֵאַבְנִים שֶׁהִקִּימוּ בְּגִלְגָל, (יִכּוּסֵט ז, ט) וְהִרִימוּ לְכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שְׁכֵמוֹ, וְהִקִּימוּהָ בְּגִלְגָל. וְשִׁקְלוּם רְבוּתֵינוּ מִשְׁקַל כָּל אַחַת אֶרְבָּעִים סָאָה. וְגִמִּירֵי טוֹנָא דְּמִדְּלִי

מִזְרָחִית עַד הַיָּם, שְׁהִים הוּא גְבוּל מְעַרְבֵי. וּמִשָּׁם חֲזָרוּ וְהִלְכוּ כָּל גְבוּל מְעַרְבֵי עַל שְׁפַת הַיָּם עַד לְבַא חֲמַת, שֶׁהוּא אֶצֶל הַר הַהָר בְּמִקְצוֹעַ מְעַרְבִית צְפוּנִית, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּגְבוּלוֹת הָאֶרֶץ בְּפִרְשַׁת אֱלֹהֵי מִסְעֵי: כַּבּ וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן. כָּלֵב לְבָדוּ הִלֵּךְ שֵׁם וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבוֹת, שְׁלֵא יְהֵא נִסָּת לְחֲבֵרִיו לְהִיּוֹת בְּעֲצַתְם, וְכֵן הוּא אֹמֵר (דְּזַרִּיס א, לו) וְלוֹ אֶתְּנָן אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ, וְכַתִּיב (שׁוֹפְטִים א, ט) וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת חֲבֵרוֹן: שִׁבַּע שָׁנִים נִבְנְתָה. אֲפֹשֶׁר שְׁבִנָּה חָם אֶת חֲבֵרוֹן לְכַנְעֵן בְּנוֹ הַקְּטָן קוֹדֵם שִׁיבְנָה אֶת צוּעִין לְמִצְרַיִם בְּנוֹ הַגְּדוֹל, אֲלֵא שְׁהִיִּתָּה מְבִנָּה בְּכָל טוֹב עַל אֶחָד מִשְׁבַּעֲהָ בְּצוּעִין. וְכֵא לְהוֹדִיעָךְ שְׁבַחָה שְׁלֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁאִין לָךְ טְרִשִׁין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹן, לְפִיכֶךָ הַקְּצוּהָ לְקִבְרוֹת מֵתִים, וְאִין לָךְ מְעֵלָה בְּכָל אֶרְצוֹת כְּמִצְרַיִם.

תפסיר רס"ג

ומן אלדמאן ומן אלתין: כד פלדאלך סמי אלמוצע ואד אלענקוד. בסבב אלענקוד. אלד' קטעו מנה בני אסראיל: כה פרגעו מן ריאים אלבלה. בעד ארבעין יומא: כו פסארו חתא גאו אלי מוסי וחרון. וסאיר גמאעה בני אסראיל. אלי ברייה פארן אלי רקים. פאגאבוהם באלכ'בר וסאיר אלגמאעה. ואורוהם תימר אל- ארץ: כז פקצו עליה וקאלו.

ואתפל דענבין חד. ונטלוהי באריחא בתרין. ומן רמוניא ומן תיניא: כד למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר-פרתו משם בני ישראל: לאתרא ההוא. קרא נחלא דאתבלא. על עיסק אתבלא. דקצו מתמן בני ישראל: * כה וישבו מתור הארץ מקץ

יש ארבעים יום וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה וישבו ואתם דבר ואת-כל-העדה ויראום את-פרי הארץ: ואילו. ואתו לות משה ולות אהרן. ולות כל כנשתא דבני ישראל. למדברא דפארן לרקס. ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא. ואחזיאונון ית אבא דארעא: כז ויספרו-לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר

ארבעים יום: ותבו מלאללא ארעא. מסוף ארבעין יומין:

ספרי תימן

כד וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה וישבו ואתם דבר ואת-כל-העדה ויראום את-פרי הארץ: ואילו. ואתו לות משה ולות אהרן. ולות כל כנשתא דבני ישראל. למדברא דפארן לרקס. ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא. ואחזיאונון ית אבא דארעא: כז ויספרו-לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר

— רס"י —

אנש על כתפיה, אינו אלא שלישי משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים: ככ וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומחלק אדם בינוני עשרה פרסאות ליום. הרי מחלק ארבעים יום מן המזרח למערב

והם הלכו ארפה ורחבה, אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שניגזר עליהם יום לשנה, קצר לפנייהם את הדרך: כו וילכו ויבאו. מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה: וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

תפסיד רס"ג

צִרְנָא אֱלֹי אֲלֻבְלָד אֲלֻדִי
 בַּעֲתִית בְּנָא. וְחִקָּא אֲנָה יִפְיִי
 אֲלֻבְלָן וְאֲלֻעֶסֶל. וְהִדִּיא תִמְרָה:
 (כח) כֹּלָא אֵן אֲלֻקוּם אֲלֻמְקִימִין
 פִּיה עִזִּיזִין. וְאֲלֻקְרָא. חֲצִינָה
 עֲצִימָה גְדָא. וְאִיצִיא אֲוֻלָּאד
 אֲלֻגְבָּאֲבָרָה רִאִינָאֵהֶם תִּים:
 (כט) אֲלֻעֲמֻאֲלֻקָּה מְקִימִין פִּי
 בְּלָד אֲלֻדָּאֲרוּם. וְאֲלֻחֲתִינִין.
 וְאֲלֻיִבּוּסִיִּין וְאֲלֻאֲמֻוֹרִיִּין מְקִימִין
 פִּי אֲלֻגְבָּל. וְאֲלֻכְנָאֲעִינִין מְקִימִין
 עֲלִי אֲלֻבְחָר. וְעֲלִי שֹׁאֵט
 אֲלֻאֲרֻדוּן: (ל) פֹּאֲסַכַּת כֹּלָב
 אֲלֻקוּם אֱלִי קוֹל מוֹסִי. וְקָאֵל.
 בַּל נִצְעַד צְעוּדָא וְנַחֲוֻזָּה. פֹּאֲנָא

שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב
 וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְּרִיָּה:
 וְאִשְׁתַּעִיאוּ לִיָּה וְאָמְרוּ. אֲתִינָא. לְאֲרַעָא
 דְּשַׁלַּחְתָּנָא. וְאָף. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ. הִיא
 וְדִין אָבִיה: כח אֲפֹס כִּי-עַז הָעַם
 הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהָעָרִים
 בְּצָרוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם-
 יְלָדֵי הָעֶנְק רָאִינוּ שָׁם: לְחֹד
 אָרִי תִקְיָף עֲמָא. דִּיתִיב בְּאֲרַעָא. וְקְרוּיָא.
 כְּרִיכֹן רִבְרִכֹן לְחֻדָּא. וְאָף בְּנֵי גְבָרָא
 חֲזִינָא תַמָּן: כט עֲמֻלֶק יוֹשֵׁב

בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב
 בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
 עֲמֻלֻקָּאָה יְתִיב בְּאֲרַע דְּרוּמָא. וְחַתָּאָה. וַיְבוֹסָאָה וְאֲמֹרָאָה יְתִיב
 בְּטוּרָא. וַכְּנַעֲנָאָה יְתִיב עַל יַמָּא. וְעַל כִּיף יַרְדֵּנָא: ל וַיְהִי סֵפֶל
 אֶת-הָעַם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלָה וִירִשְׁנוּ

— רס"י —

שִׁדְבַר בְּמֹשֶׁה. צוּח וְאָמַר וְכִי זֶה בְּלָבָד עֲשֵׂה
 לָנוּ בֵּן עַמְרָם. הַשּׁוֹמֵעַ הָיָה סְבוּר שְׁבָא לְסַפֵּר
 בְּגִנּוּתוֹ, מִתּוֹף שֶׁהָיָה בְּלָבָם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבְלִי
 דְּבָרֵי הַמְּרַגְלִים. שֶׁתְּקוּ בָלָם לְשִׁמוּעַ גְּנֻתוֹ,
 אָמַר וְהִלָּא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת
 הַמָּן וְהִגִּיד לָנוּ אֶת הַשְּׁלֹי: עָלָה נַעֲלָה. אֲפֻלוּ
 בְּשָׂמִים וְהוּא אֹמֵר עֲשׂוּ סְלָמוֹת וְעֲלֹו שָׁם
 נִצְלִיחַ בְּכָל דְּבָרָיו: וַיְהִי. לְשׁוֹן שֶׁתִּיקָה, וְכֵן
 (זכריה ג, יז) הֵס כָּל בָּשָׂר, (עמוס ו, י) הֵס כִּי לֹא

כִּי זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא. כֹּל דְּבַר שְׁקַר
 שְׂאִין אֹמְרִים בּוֹ קִצַּת אֲמַת בְּתַחֲלָתוֹ, אִין
 מִתְקִים בְּסוּפּוֹ: כח בְּצָרוֹת. לְשׁוֹן חֹזֵק,
 וְתַרְגוּמוֹ כְּרִיכֹן, לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגֻלוֹת, וּבְלִשׁוֹן
 אֲרָמִי כְּרִיךְ. עֲגוּל: כט עֲמֻלֶק יוֹשֵׁב וְגוֹי. לְפִי
 שְׁנֻכּוֹ בְּעֲמֻלֶק כְּבָר, הַזְּכִירוּהוּ מְרַגְלִים כְּדִי
 לְיָרָאם: עַל יַד הַיַּרְדֵּן. יד כְּמֹשֶׁמְעוֹ, אֲצֵל
 הַיַּרְדֵּן, וְלֹא תוּכְלוּ לַעֲבוֹר: לו וַיְהִי סֵפֶל.
 הַשְׁתִּיק אֶת בָּלָם: אֵל מֹשֶׁה. לְשִׁמוּעַ מַה

תפסיר רס"ג

נְטִיקָהֶם: לא) ואלקום אלדיון
 מִצִּיּוֹ מַעַה קָאָלוּ. לא נטיק אן
 נצעד אלוי אלקום. לאנהם
 אַשֶׁד מִנָּא: לב) ואכירגו
 שְׁנֵאֵעָה רְדִייה. עלי אלבלד
 אַלְדִּי רֵאמוּה. לפני אסראיל
 וקאלו. אלבלד אלדיו מדרנא
 פיה לנרומה. הו בלד יהלך
 אהלה. וגמיע אלקום. אלדיו
 ראינאדם פיה דיו מסאחה:
 לג) וראינא תים אלעלוג. בני
 אלגבאברה מן עלוגהם. וצרנא
 פי עיוננא כאלגראד. וכדאך

אֲתָהּ בִּי-יָכוֹל נֹכַח לָהּ:
 וְאַצִּית בְּלִבִּי. יָת עָמָא לְמִשָּׁה. וְאָמַר.
 מִסֶּק נֶסֶק וְנִירַת יִתָּה. אָרִי מִכָּל נֹכַח לָהּ:
 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ
 אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלוֹת אֶל-
 הָעַם בִּי-חֶזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:
 וְגֹבְרֵי־אֵ. דְסִלִּיקוּ עִמִּיהָ אָמְרוּ. לֹא נֹכַח
 לְמִסֶּק לֹת עָמָא. אָרִי תִקִּיף הוּא מִנָּנָא:
 וַיַּעֲיָאוּ דְבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 תָּרוּ אֶתָּה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ
 אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר-רָאִינוּ
 בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת: וְאִפִּיקוּ שׁוֹם בִּישׁ. עַל אַרְעָא דְאֵלִילוּ
 יִתָּה. לֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר. אַרְעָא. דְעֵבְרָנָא בָּהּ לְאֵלְלָא יִתָּה. אַרְעַ
 מְקַטְלָא יִתְבָּהָא הִיא. וְכָל עָמָא. דְחֻזִּינָא בְּגוּהָ אַנְשֵׁין דְמִשְׁחֹן:
 וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים
 וְנָהִי בְעֵינֵינוּ כְּחַגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם:

— רס"י —

מדה, כגון גלית (שמואל א' י"ז, ד) גבהו שש
 אמות וזרת, וכן (שמואל ב' כ"א, כ) איש מדון,
 (ד"כ א' י"א, כג) איש מדה: לג הנפילים. ענקים
 מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי
 דור אנוש: וכן היינו בעיניהם. שמענו
 אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים:
 ענק. שמעניקים חמה בקומתן:

להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק
 אגדת אנשים אומר הם: לא חזק הוא ממנו.
 כביכול כלפי מעלה אמרו: לז אוכלת
 יושביה. בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי
 מתים, והקדוש ברוך הוא עשה לטובה כדי
 לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו: אנשי
 מדות. גדולים וגבוהים וצריך לתת להם

תפסיר דס"ג

כנא פי עיונהם: יד (א) תים
 רפעת אלגמאעה אצואתהם.
 ובפן פי תלך אלילה:
 (ב) פתד' מרו. עלי מוסי' והרון.
 גמאעה בני אסראיל. וקאלא
 להם. יא ליתנא מתנא פי בלד
 מצר. או יא ליתנא מתנא פי
 הדא אלבר: ג) ולם ידכילנא
 אללה. תלך אלבלד פנקע
 באלסוף. פיציר נסאנא
 ואטפאלנא גנימה. אלא אן
 אלאצלח לנא אלדגוע אלי
 מצר: ד) תים קאל בעציהם
 לבעי'. גולי ריסא ונרגע אלי
 מצר: ה) פוקע מוסי' והרון עלי

ותמן חזינא. ית גברי'א. בני ענק מן
 גברי'א. והינא בעיני נפשנא פקמצינ. וכן
 הינא בעיניהון: **יד * ותשא**
כל-העדה ויתנו את-קולם
ויבכו העם בלילה ההוא:
 וארימת כל פנשתא. ויהבו ית קלהון.
 ובכו עמא בליליא ההוא: **ב וילנו**
על-משה ועל-אהרן כל
בני ישראל ויאמרו אליהם
כל-העדה לו-מתנו בארץ
מצרים או במדבר הזה לו-

מתנו: ואתרעמו על משה ועל אהרן. כל בני ישראל. ואמרו להון
 כל פנשתא. לוי דמיתנא בארעא דמצרים. או במדברא הדין לוי
 דמיתנא: **ג ולמה יהוה מביא אתנו אל-הארץ**
הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז
הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ולמא יי. מעיל יתנא.
 לארעא הדא למפל בחרבא. נשנא וטפלנא יהון לבזא. הלא טב לנא
 דנתוב למצרים: **ד ויאמרו איש אל-אחיו נתנה**
ראש ונשובה מצרימה: ואמרו גבר לאחיה. נמני רישא
 ונתוב למצרים: **ה ויפל משה ואהרן על-פניהם**

— כש"י —

יד 6 כל העדה. סנהדראות: ז לו מתנו. רישא. נשים עלינו מלך. ורבותינו פרשו
 הלואי ומתנו: ד נתנה ראש. פתרגומו נמני לשון עבודה זרה:

תפסיר רס"ג

וגוהקמא. בחצ'רה' גוק
 גמאעה' בני אסראיל:
 (ו) ויהושע אבן נון. וכלב אבן
 יפנה. מן ראמי אלבלד. כ'רקא
 ת'יאבהמא: (ז) פקאלא.
 לגמאעה' בני אסראיל קאילין.
 אלבלד. אלדי מדרנאה
 לנרומה. בלד גייד גדא גדא:
 (ח) אן כאן ללה מראד פינא.
 אדכילנאה ונהבה לנא. בלד
 יפיץ אללבן ואלעסל: (ט) אמא
 עלי אללה פלא תתד'מרון. ולא
 תכאפון אהל אלבלד. לאנהם

לפני כל-קהל עדת בני
 ישראל: ונפל משה. ואהרן על
 אפיהוֹן. קדם כל קהלא פנשתא דבני
 ישראל: ויהושע בין-נון
 וכלב בין-יפנה מן-התרים
 את-הארץ קרעו בגדיהם:
 ויהושע בר נון. וכלב בר יפנה. מן מאלי
 ארעא. בזעו לבושיהון: ויאמרו
 אל-כל-עדת בני-ישראל
 לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה
 טובה הארץ מאד מאד: ואמרו. לכל פנשתא דבני
 ישראל למימר. ארעא. דעברנא בה לאללא יתה. טבא ארעא לחדא
 לחדא: ❀ דביערי תיסון בספרי ❀ (שלישי) ❀ אס-חפץ בנו יהוה
 והביא אתנו אל-הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ
 אשר-הוא זבת חלב ודבש: אם רעוא בנא קדם יי.
 ועיל יתנא לארעא הדא. ויתנה לנא. ארעא. דהיא. עבדא חלב
 ודבש: ט אך ביהוה אל-תמרדו ואתם אל-
 תיראו את-עם הארץ כי לחמנו הם סר עלם
 מעליהם ויהוה אתנו אל-תיראם: ברם במימרא דיי

— רס"י —

ט אל תמרדו. ושוב ואתם אל תיראו: כי
 לחמנו הם. נאכלם בלחם: סר עלם. מגנם
 ודוקים. בשרים שבהם מתו. איוב שהיה מגין
 עליהם. דבר אחר צלו שלמקום סר מעליהם:

תפסיר דס"ג

טעאמנא. וסיזול צ'להם ענהם. ואללה מענא לא תכיאפוקהם: (י) פפאד גמיע אלשעב. אן ירגמוהמא באלהגארה. ת'ם צ'הר נור אללה. פי כ'בא אלמחצ'ר. לגמיע בני אסראיל: (יא) פקאל אללה למוסי. אלי כם יעצוני הולאי אלקום. ואלוי כם לם יומנון בני מע גמיע אלאיאת. אלתי צנעתהא פי מא בינהם: (יב) יסתחקון אן אצ'רבהם באלובא ואקרצ'הם. ואגעל מנד. אמה אכתי'ר ואעצ'ם מנהם: (יג) פקאל מוסי ללה. ושמעון אלמצ'ריון. אד'י

לא תמרדון. ואתון. לא תדחלון מן עמא דארעא. ארי בידנא מסירין אנון. עדא תוקפהון מנהון. ומימרא די' בסעדנא לא תדחלון מנהון: **וַיֹּאמְרוּ כָל־הַעֲדָה לְרָגוּם אֶתֶם בְּאֲבָנִים וְכָבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:** וַאֲמָרוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא. לְמַרְגָּם יְתָהוֹן בְּאֲבָנִיא. ויִקְרָא דִי. אַתְּגְלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא. לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **פ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנְה**

יִנְאַצְנִי הָעַם הַזֶּה וְעַד־אַנְה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי **בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:** וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. עד אמת'י יהון מרגזין קדמי עמא הדין. ועד אמת'י לא יהימנון במימרי. **בְּכָל אֲתִיָּא. דְּעַבְדִּית בִּינִיהוֹן: יב אֲכַנּוּ בַדָּבָר וְאוֹרֶשְׁנוּ וְאַעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי־גָדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:** אַמְחִינוֹן בְּמוֹתָא וְאַשִׁי צִינוֹן. וְאַעֲבִיד יְתָךְ. לְעַם רַב וְתִקִּיף מִנְהוֹן: **יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ**

— כס"י —

י לרגום אתם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. הענון ירד שם: יא עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיוני: בכל האתות. בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי: יב ואורשנו. לשון תרוכין. ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם: יג ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש בלשון אשר, והם ראו אשר העלית בכרך

תפסיר רס"ג

בְּלַחַךְ אֶת־הָעַם הַזֶּה

מִקְרָבוֹ: וְאָמַר מֹשֶׁה קְדָם יי. וַיִּשְׁמְעוּן

מִצְרָאִי. דְּאִסְיִקְתָּא בְּחִילְךָ. יֵת עֲמָא הָדִין

מִבְּיַנְיָהוֹן: וְאָמְרוּ אֶל־יֹשֵׁב

הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ

כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבְּ הָעַם

הַזֶּה אֲשֶׁר־עֵינִי בְּעֵינֵי נְרָאָה |

אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עֹמֵד

עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם

וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: וַיִּמְרוּן. לִיתַב אַרְעָא הָדָא. דְּשָׁמְעוּ אַרְי

אַת יי. שְׂכִינְתְךָ שְׂרִיא בְּגוֹ עֲמָא הָדִין. דְּבַעֲיַנְיָהוֹן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקַרְךָ יי.

וְעַנְנְךָ מִטַּל עֲלוֹיָהוֹן. וּבַעֲמֹדָא דְּעַנְנָא. אַת מְדַבֵּר קְדַמְיָהוֹן בִּימְמָא.

וּבַעֲמֹדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלִילִיא: טו. וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה

כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ

אֶת־שְׁמֶעְךָ לֵאמֹר: וְתִקְטִיל. יֵת עֲמָא הָדִין בְּגוּבְרָא חַד.

— רס"י —

הַגְּדוֹל אוֹתָם מִקְרָבָם וּכְשִׁישְׁמְעוּ שְׂאֲתָה הוֹרְגָם לֹא יֹאמְרוּ שְׁחָטָאוּ לָךְ, אֲלֵא יֹאמְרוּ שְׂכִינְתְךָ יִכְלַת לְהִלָּחֵם אֲבָל כְּנִגְדַּי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יִכְלַת לְהִלָּחֵם. וְזֶה הוּא: יד וְאָמְרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. כְּמוֹ עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. וְזֶה יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם, מַה שְׂאֲמוֹר בְּסוֹף הָעַנְנָן, מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה', בְּשִׁבִיל שְׁשָׁמְעוּ כִּי אַתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם, וְעֵינֵי בְּעֵינֵי אַתָּה ה' נְרָאָה לָהֶם, וְהַכֵּל בְּדַרְךָ חֶבֶה, וְלֹא הִכִּירוּ בְּךָ שְׁנִתְקָה אֶהְבְּתָךְ מֵהֶם עַד הַנְּהִי: טו וְהִמַּתָּה אֶת הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד. פְּתָאוּם, וּמִתּוֹךְ כְּךָ יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ

זוֹלָק הַדְּקָדוּק: — אֲשֶׁר עֵינֵי בְּעֵינֵי נְרָאָה. הַכֵּלל שֶׁהַבִּינוּנִי לִזְכֹּר בְּסִגּוּל וּלְנִקְבָה בְּקִמְץ וּבֵא זֶה בְּקִמְץ לִזְכֹּר וּיִתְכֵן לֹמֵר כִּי הוּא פּוֹעֵל עֵבֶר לֹא בִּינוּנִי. וְאִם בְּעֵבֶר נְרָאָה אַתָּה ה', נְרָאָה הוּא

נִסְתֵּר וְהוּא רִמְזוֹ אֶל הַכְּבוֹד וּפִירוּשׁוֹ אַתָּה ה' נְרָאָה (מִהַר"ם):

תפסיר דס"ג

הדיה קאילין: טז) ממא לם יטיק אלרב. אן ידכיל הולאי אלקום. אלי אלבלד אלדי ועדהם בה. פקתלהם פי אלבר: יז) ואלאן יתבין עצים קדרתך יא רב. כמא קלת לי: יח) אנך אללה. טויל אלמהל פתיר אלפצל. גאפר אלדעב ואלג גרם. ויברי ולא יברי. מטאלב בדנוב אלעבא מע אל בנין. ואלתזאלת ואלדואבע:

וַיִּמְרוּן עַמְמֵי־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ יְתֵי שְׁמֵעַ גְּבוּרְתְּךָ לְמִימְרָם: טז מִבְּלַתִּי יִכְלַת יְהוָה לְהַבְיֵא אֶת־הָעַם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר: מְדֹלִית יִכְלֹא קֹדֶם יי. לְאֶעְלֹא יְתֵי עַמַּא הַדִּין. לְאֶרְעֵא דְקַיִים לְהוֹן וְקַטִּילֵנוּן בַּמִּדְבָּרֵא: טז וְעַתָּה יַגְדֵּל־נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרָם: וּכְעַן.

סגי בען חילא קדמך יי. כמא דמלילתא למימר: טז יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקמה פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל-

רביעים: יי. מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון. שביק לעוין ולמרוד. סלח לדתיבין לאוריתיה ולדלא תיבין לא מזפי. מסער. חובי אבהן על בנין מרדין. על דר תליתי ועל דר רביעי:

— כס"י —

לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְכוּתֵב ה' אַרְךְ אַפַּיִם. אָמַר לוֹ לְצַדִּיקִים. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָף לְרָשָׁעִים. אָמַר לוֹ רָשָׁעִים יֵאבְדוּ. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חַיִּיךְ שְׁתַּצְטַרֵּךְ לְדַבֵּר. כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה וּבַמְרַגְלִים הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה לְפָנָיו בְּאָרֶךְ אַפַּיִם. אָמַר לוֹ הַקְבִּיָּה וְהִלֵּא אֲמַרְתָּ לִי לְצַדִּיקִים. אָמַר לוֹ וְהִלֵּא אֲמַרְתָּ לִי אָף לְרָשָׁעִים: וְנִקְמָה. לְשָׁבִים: לֹא יִנְקָה. לְשֹׂאֵינָן שָׁבִים:

אֶת שְׁמֵעָךְ וְגו': טז מִבְּלַתִּי יִכְלַת וְגו'. לְפִי שְׁיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ חֲזוּקִים וְגִבּוּרִים. וְאֵינִי דוֹמָה פְּרַעְזָה לְשֹׁלְשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים. זֹאת יֹאמְרוּ עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת: מִבְּלַתִּי יִכְלַת. מִתּוֹךְ שְׁלֹא הָיָה יִכְלַת בְּיָדוֹ לְהַבְיֵאֵם שְׁחָטֵם: יִכְלַת. שֵׁם דְּבַר הוּא: יי יַגְדֵּל נָא כַח ה'. לַעֲשׂוֹת דְּבִוְרָךְ: כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרָם. וּמֵהוּ הַדְּבָר: יח ה' אַרְךְ אַפַּיִם. לְצַדִּיקִים וְלְרָשָׁעִים. כְּשִׁעֲלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם מִצֵּאוֹ מֹשֶׁה

תפסיר רס"ג

סַלַח-נָא לְעֵינֵי הָעָם
 הַזֶּה בְּגַדְלָה חֲסֹדָד וְכַאֲשֶׁר
 נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה
 מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּהָה: שְׁבוּק פְּעֹן.
 לְחֹזְבֵי. עֲמָא הֵדִין פְּסַגִּיאֹות טְבוּתָךְ.
 וּכְמָא דְשִׁבְקָתָא לְעֲמָא הֵדִין מִמִּצְרַיִם
 וְעַד פְּעֹן: **וַיֹּאמֶר יְהוָה**
סַלַחְתִּי בְּדַבְרְךָ: וַאֲמַר יי

יט) אצפח ד'נב הולאי אלקום
 בפת'רה' פצ'לך. וכמא
 אחתמלת להם. מן מצר ואלי
 אלאן: כ) קאל אלה. קד צפחת
 ענהם אלמעאגלה כמא קלת:
 כא) ולכן ובקאי אלדאים ונורי
 אלדי ימלא גמייע אלעאלם:
 כב) אן גמייע אלדגאל. אלדי
 ראו פרמי ויאיתי. איתי
 צנעתהא פי מצר ופי אלבר.
 ואמתחנני הדיה אלמדה
 אלעאשרה. ולם יקבלו אמרי:

שְׁבִקִית בְּפִתְגָמְךָ: סֵפֶר בְּסִפְרֵי תִיּוֹן

וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-
הָאָרֶץ: וּבָרַם קָיָם אָנָּה. וּמִלֵּיא יִקְרָא דֵי יֵת כָּל אַרְעָא: כַּב כִּי
כָּל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתוֹתַי
אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה
עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אָרִי כָּל גּוֹבְרֵיא. דְחָזוּ
יֵת יִקְרִי וַיֵּת אֲתוֹתַי. דְעַבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא. וַנְּסִיאוּ קְדָמִי.

— רס"י —

וכבודי ומלא את כל הארץ, שלא יתחלל
 שמי במגפה הזאת לומר מבילתי וכלת ה'
 להביאם, שלא אמיתם פתאום כאיש אחד
 אלא באחור ארבעים שנה מעט מעט:
 כז) ונסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים
 בים שנים במן ושנים בשלו וכו', כדאיתא
 במסכת ערכין (טו, ב):

כ) כדברך. בשביל מה שאמרת פן יאמרו
 מבילתי וכלת ה': כה ואולם. כמו אבל זאת
 אעשה להם: חי אני. לשון שבועה. כשם
 שאני חי וכבודי ומלא את כל הארץ, כך
 אקים להם, כי כל האנשים הרואים וגוי אם
 יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס, חי
 אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ

זולק הדקדוק: סַלַח-נָא. הגעיא בלמ"ד לא בסמ"ך בכל התיגאן וכ"כ ר"מ לונזאנו וכן הוא
 בירושלמיים:

תפסיר רס"ג

כג) אן ראו אלבלד. אלדי
אקסמת לאבאיהם. וכדיאלך כל
מן יעציני לא יראה: כד) ואמא
עבדי כלב. פגזא מא כאן לה
ראי אכיר. אתבע בה טאעתי.
לאדכילה אלי אלבלד אלדי
צאר אליה. ולנסלה יורתה:
כה) ואלאן פאלעמאלקין
ואלכנאענין מקימין פי אלמרג.

דנן עשר זמנין. ולא קבילו למימרי:

כג) אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתֵם וְכָל-

מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ: אִם יַחֲזוּן יַת
אֶרֶץ. דְּקִימִית לְאֲבֹתֵהוֹן. וְכָל

דְּאֶרְגִּיזוּן קְדָמִי לֹא יַחֲזוּנָה: כד) וְעַבְדֵי

כָּלֵב עֵקֵב הֵיטָה רוּחַ אַחֲרֵת

עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי וַהֲבִיאתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-

בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה: וְעַבְדֵי כָלֵב. חֲלָף דִּהְוֹת. רוּחַ
אוֹחֲרֵי עֲמִיָּה. וְאֲשֵׁלִים בְּתַר דְּחֻלְתֵּי. וְאֶעֱלִינָה. לְאֶרֶץ דְּעַל לְתַמּוֹן.

ובנוהי יורתניה: כד) וְהָעֲמֻלָּקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקַ

מַחֲר פָּנָו וַסְּעוּ לָכֶם הַמְּדַבֵּר דְּרָךְ יַם-סוּף:

— רס"ג —

כג) אִם יִרְאוּ. לא יִרְאוּ. לא יִרְאוּהָ. לא יִרְאוּ
אֶת הָאָרֶץ: כד) רוּחַ אַחֲרֵת. שְׁתֵּי רוּחוֹת אַחַת
בְּפֶה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר. אֲנִי עִמְכֶם
בְּעֵצָה, וּבְלִבּוֹ הָיָה לִוְמַר הָאֱמֶת וְעַל יְדֵי כֵן
הָיָה בּוֹ כַח לְהַשְׁתִּיקֶם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (לעיל יג, ל)
וַיִּהְיֶה כָּלֵב, שֹׁהֵי סְבוּרִים שִׁיאֲמַר כְּמוֹתְכֶם, וְהוּ
שְׁנֶאֱמַר בְּסִפְר (יכושע יד, ז) וְאָשַׁב אֹתוֹ דְּבַר

כג) אִם יִרְאוּ. לא יִרְאוּ. לא יִרְאוּהָ. לא יִרְאוּ
אֶת הָאָרֶץ: כד) רוּחַ אַחֲרֵת. שְׁתֵּי רוּחוֹת אַחַת
בְּפֶה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר. אֲנִי עִמְכֶם
בְּעֵצָה, וּבְלִבּוֹ הָיָה לִוְמַר הָאֱמֶת וְעַל יְדֵי כֵן
הָיָה בּוֹ כַח לְהַשְׁתִּיקֶם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (לעיל יג, ל)
וַיִּהְיֶה כָּלֵב, שֹׁהֵי סְבוּרִים שִׁיאֲמַר כְּמוֹתְכֶם, וְהוּ
שְׁנֶאֱמַר בְּסִפְר (יכושע יד, ז) וְאָשַׁב אֹתוֹ דְּבַר

זוֹלָק הַדְּקֻדּוֹק: כד) וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה. בְּנוֹסַחאוֹת כַּת"י ישנות התרגום יורתניה וכ"כ בדפוסים.
ורש"י ז"ל שכתב כתרגומו יתרכינה לפי גירסא שלפניו כך כתב. וספרינו וספרי הדפוס פליגי
אגרסתו ואין לנו לשנות גירסתינו שאפילו בחלופי גירסאות הנמצאים בגמרא בדברים הנוגעים
לדין אין הכרע לאחת מן הגירסאות כמ"ש רמב"ן במסכת יבמות דף תי"ט ע"א בספר
המלחמות ע"ש ה"נ כאן ולא זו בלבד כי גם הרבה שינויים בין ספרינו כַּת"י לספרי הדפוס גם
לפי גירסת המפרשים בתרגום וכבר פירשו הרבה מפרשים שהוא לשון ירושה כמו ולזרעו
יורישנה והכוונה שלא תעתק ממנו לאחר אך תהיה בירושה לזרעו ולזרע זרעו ובטחון הוא זה
ועיין רד"ק וחזקוני ור"י אברבנאל וגם רס"ג ז"ל פירש בלשון ערב ולנסלה יורתה מסכים
לפירוש התרגום שבכ"י ודוק:

תפסיר רס"ג

פולו מן ג'ד וארחלו. אלי
אלבר טריק בחר אלקלזם:
כו) תים כלם אללה מוסי' והרון
תכלימא: כז) אלי פם אבקי
הדיה אלגמאעה אלדיייה.
אלדי ד'פרת אלמיה עלי.
לקד סמעת תד'מר בני
אסראיל. אלדי תד'מרו עלי:
כח) אלא קל להם. ובקאי
אלדיים יקול אללה. אן לם
אצנע בכם. כמא קלתם
בחצ'רת: כט) ופי הדיא אלבר
תקע אגסאדכם. מן כל מעדוד
ומחצא מנכם. מן אבן עשרין

ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא.
מחר. אתפנו וטילו לבון. למדברא אורח
ימא דסוף: **פ (רביעי)** כו **וידבר**
יהוה אל-משה ואל-אהרן
לאמר: ומליל יי. עם משה ולאהרן
למימר: כז **עד-מתי לעדה**
הרעה הזאת אשר המה
מלינים עלי את-תלנות
בני ישראל אשר המה
מלינים עלי שמעתי:

עד אפתי. לכנשתא בשתא הדא. דאנון מתרעמין עלי. ית תורעמת
בני ישראל. דאנון מתרעמין. עלי שמיע קדמי: כח **אמר אליהם**
חי-אני נאם-יהוה אם-לא פאשר דברתם
באזני פן אעשה לכם: אימר להון. קים אנא אמר יי. אם
לא. כמא דמלילתון קדמי. פן אעביד לבון: כט **במדבר הזה**
יפלו פגריכם וכל-פקדיכם לכל-מספרכם

— רס"י —

מחר פנו. לאחוריקם וסעו לכם וגוי:
כו לעדה הרעה וגוי. אלו הפרגלים, מכאן
לעדה שהיא עשרה: אשר המה מלינים.
את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל
אשר המה מלינים. הפרגלים מלינים

זולק הרקדוק: כז המה מלינים. בדגש תמורת הנח להבדיל בינו ובין לשון לינה:
כח **פן אעשה לכם.** ברוב התיגאן תיבת כן במארכה ותיבת אעשה בטפחא:

תפסיר דס"ג

סנה פצאעדא. כמא תד' מרתם עליי: (ל) אן אנתם דכ' לתם אלבלד. אלד' אקסמת באמרי. אן אסכנכם פיה. אלא כלב אבן יפנה. ויהושע אבן נון: (לא) ואטפאלכם. אלד' קלתם אנהם יצירו ג' נימה. פאני אדכ' להם. חתא יערפון פצי' לה' אלבלד. אלד' זהדתם פיה: (לב) אמא אגסאדכם אנתם. פתקע פי הד' אלבר: (לג) ובניכם. יקימון תאידין פי

מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה
אֲשֶׁר הֵלִינְתֶם עָלַי: בְּמִדְבָּרָא
הַדִּין. יִפְלוּן פְּגָרִיכוֹן. וְכָל מְנִינִיכוֹן לְכָל
חוֹשְׁפְּנִיכוֹן. מִבְּר. עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיִלָּא.
דְּאֵתְרַעֲמִתוֹן עָלַי: לֹא אִם-אֲתֶם
תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדֵי לְשֹׁבֵן
אֲתָכֶם בְּהָ פִי אִם-כָּלֵב
בֶּן-יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון: אִם

אתון תיעלוון לארעא. דקנימית במימרי. לאשראה יתכון בה. אלהין
כלב בר יפונה. ויהושע בר נון: לא וטפכם אשר אמרתם
לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ
אשר מאסתם בה: וטפלכוון. דאמרתון לבזא יהון. ואעיל
יתהון. וידעון ית ארעא. דקצתון בה: לב ופגריכם אתם
יפלו במדבר הזה: ופגריכוון דילכוון. יפלוון במדברא הדין:
לב ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה
ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:

— רש"י —

הבנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואתם
תמותו. נופל לשון זה כאן לומר אתם:
לג ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות
מבן ששים, לפי נגזר ארבעים, כדי שיהיו
אותם שלבני עשרים מגיעין לכלל ששים.

נמנין בו, כגון לצאת ולבא לצבא ולתת
שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות
ימותו, ואלו הן מבין כ' שנה וגו', להוציא
שבתו שללוי שאין פקודיהם מבן עשרים:
לג ופגריכם אתם. פתרגומו לפי שדבר על

ז'לק הדקדוק: לא והביאתי אתם. בא מלא בעי"ן הפועל (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

אלבר ארבעין סנה. ויחמלון
 סגיאנכם. אלי פנא
 אגסאדכם פיה: לד) באחצא
 אלאימם. אלדי רמתם אלבלד
 פיהא ארבעין יומא. לכל יום
 סנה. תחמלון אוזארכם. אלי
 תמאם ארבעין סנה. פתערפון
 מוציע אענאתי: לה) אנא
 אללה קלת דיאלך ואצנעה.
 בגמיע הדיה אלגמאעה
 אלדיייה. אלמגתמעה עליי. פי
 הדיא אלבר יפנון באלמות:
 לו) ואלדגאל אלדי בעת בהם

ובניכון. יהון מאחרין במדברא ארבעין
 שנין. ויקבלון ית חוביכון. עד דיסופון
 פגריכון במדברא: **לד) במספר**
הימים אשר-תרתם את-
הארץ ארבעים יום יום
לשנה יום לשנה תשאו
את-עונתיכם ארבעים
שנה וידעתם את-תנואתי:
 במנין יומיא. דאליתון ית ארעא
 ארבעין יומין. יומא לשתא יומא לשתא.
 תקבלון ית חוביכון. ארבעין שנין. ותדעון ית דאתרעמתון עלי:
לה) אני יהוה דברתי אם-לא | זאת אעשה לכל-
העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר
הזה יתמו ושם ימתו: אנא יי גזרית במימרי. אם לא דא
 אעביד. לכל פנשתא בשתא הדא. דאודמנו עלי. במדברא הדין.
 יסופון ותמן ימותון: **לו) והאנשים אשר-שלח משה**
לתור את-הארץ וישבו וילינו עליו

— כ"י —

שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו
 אותם שלבני עשרים: ונשאו את זנותיכם.
 בתרגומו ויקבלון ית חוביכון: **לד) את**
תנואתי. שהניאותם את לבבכם מאחרי.
 תנואה לשון הסרה, כמו (במדבר ל, ו) כי הניא
 אביה אתה: **לו) וישבו וילינו עליו.** וכששבו
 מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה
 בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל

ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי
 שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו
 את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא
 שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזוהו
 שנאמר (שמות לז, לד) וביום פקדי, במרגלים,
 ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר
 תשאו את עונתיכם, שתי עונות שלעגל
 ושלתלונה, וחשב להם במנין הייהם מקצת

תפסיד רס"ג

מוסי' לירומו אלבלד. פרגעו וד'פרו עליה אלגמאעה. ואכ'רגו שנאעה עלי' אלבלד: (לו) פמאת אולאיך אלרגאל. באלצדאם בין ידי אללה: (לח) ויהושע אבן נון. וכלב אבן יפונה. עאשו מן ג'מלה' אלרגאל. אלדי' מציו לירומו אלבלד: (לט) ולמא פלם מוסי' בהדיא אלכלאם. גמאעה' בני אסראיל. פחון אלקום גדא: (מ) ואדלגו באלג'דאה. וצעדו

אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא

דָּבָה עַל-הָאָרֶץ: וְגוֹבְרִיא.

דשלח משה לאללא ית ארעא. ותבו. וארעימו עלוהי ית כל בנשתא. לאפקא

שום ביש על ארעא: **וַיִּמְתּוּ**

הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת-הָאָרֶץ

רָעָה בַּמַּגִּפָּה לְפָנָי יְהוָה:

ומיתו גובריא. דאפיקו שום ביש על

ארעא. במותנא קדם יי: **וַיְהוֹשֻׁעַ**

בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חִיּוּ מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם

הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן. וְכָלֵב בֶּר

יפונה. אתקיימו מן גובריא האנון. דאזלו לאללא ית ארעא:

לט **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-**

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: וּמִלִּיל מֹשֶׁה יָת

פתגמיא האלין. עם כל בני ישראל. ואתאבלו עמא לחדא:

ב **וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ-הָהָר לֵאמֹר**

— רס"י —

טבורם. לכף נאמר במגפה ולא במגפה. וזהו לפני ה', באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקדוש ברוך הוא. שהוא מודד מדה בנגד מדה: **לח ויהושע וכלב חיו וגוי.** מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם, אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים: **מ אל ראש ההר.** והוא הדרך העולה לארץ ישראל: **הנגנו ועלינו אל המקום.** לארץ ישראל: **אשר אמר ה'.**

הוצאת דבה לשון חנוך דברים. שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו, כמו (ש"ס ז, י) דובב שפתי ישנים. וישנה לטובה וישנה לרעה. לכף נאמר כאן מוצאי דבת הארץ רעה, שיש דבה שהיא טובה: **דבה.** פלדי"ן בלע"ו [לשון הרע]: **לו במגפה לפני ה'.** באותה מיתה ההגונה להם מדה בנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשתרבב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוף

תפסיר רס"ג

אלי ראס אלגבל וקאלו. הא
 נחן צאעדין. אלי אלמוציע.
 אלדי אמרנא אללה פקד
 אכטאנא: מא קאל להם
 מוסי. יא קום לא תתגאוון
 אמר אללה. פאנהא לא תנגח:
 מב) לא תצעדו. אן נור אללה
 לים הו מעכס. ולא תנצדמו. בין
 ידי אעדאיכם: מג) פאן
 אלעמאלקה ואלכנאענין תם
 בין אידיכם. פתקעון באלסיף.
 לאנכם רגעתם ען טאעה
 אללה. פלא יכון אללה מעכס:
 מד) פאעתדו. וצעדו אלי ראס

הַנָּנוּ וְעַלֵינוּ אֶל-הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי

חֲטֵאנוּ: וְאֶקְדִימוּ בְּצַפְרָא. וסליקו
 לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר. הָאֲנַחְנָא סְלָקִין.
 לְאִתְרָא. דְאָמַר יי אַרִי חֲבָנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶה
 אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה

וְהוּא לֹא תַעֲלֹחַ: וְאָמַר מֹשֶׁה.
 לְמָא דְנִן. אַתּוֹן עֹבְרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא
 דִּי וְהִיא לֹא תַעֲלֹחַ: מַד

כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לְפָנַי

אִיבִיכֶם: לֹא תִסְקוּן. אַרִי. לִית שְׂכִינְתָא דִּי בִינִיכוּן. וְלֹא תִתְבְּרוּן.

קְדָם בְּעַלֵי דְבִבִיכוּן: מַד כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם
 לְפָנֵיכֶם וּנְפַלְתֶם בְּחָרֵב כִּי-עַל-כֵּן שַׁבְתֶּם

מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיָּה יְהוָה עִמָּכֶם: אַרִי עֲמַלְקָא
 וּכְנַעֲנָא תַמָּן קְדַמִּיכוּן. וְתַפְלוֹן בְּחָרְבָא. אַרִי עַל כֵּן תִּבְתּוּן מִבְּתַר
 פּוֹלְחָנָא דִּי. וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכוּן: מַד וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת

— רס"י —

לתתה לנו שם נעלה: כִּי חֲטֵאנוּ. על אֲשֶׁר
 אָמַרנוּ הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרִימָה: מַד וְהוּא
 לֹא תַעֲלֹחַ. זו שאתם עושין לא תעלה:
 מַד כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם. פלומר כִּי זאת תבא
 לָכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם וְגוֹ': מַד וַיַּעֲפְלוּ. לשון
 חוֹזֵק וְכֵן (מנקה 3, ז) הִנֵּה עֲפָלָה. אינגריי"ס
 זלטי"ז [עוין רוח] לשון עזות, וְכֵן (מיכ 7, ט)
 עֲפָל בַּת צִיּוֹן, (ישעיה 34, יד) עֲפָל וְכֵן. ומדרש

זולק הדקדוק: הַנָּנוּ וְעַלֵינוּ. בדגש שני הנוני"ן ובסגול הראשונה, ובמסורה ג' דגשין וזה

אחד מהם (מהרי"ב):

תפסיר רס"ג

אלגבל. וצנדיוק עהד אללה
 ומוסי. לם יזולא מן וסט
 אלעספר: (מה) פנזל
 אלעמאלקיון ואלפנאענין.
 אלמקימין פי דאלך אלגבל.
 פצרבוקם וחסמוהם אלי
 חרמה: טו (א) תים כלם אללה
 מוסי תפלימא: (ב) מר בני
 אסראיל. וקל להם. אדא
 דכילתם אלי בלד סכנאכם.
 אלדי אנא מעטיכם:
 (ג) פקרבתם קרבאנא ללה

אֶל-רֹאשׁ הַהַר וְאֶרְוֹן
 בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ
 מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: וְאֶרְשְׁעוּ. לְמַסַּק
 לְרִישׁ טוֹרָא. וְאֶרְוֹן קִימָא דַּיִּי וּמֹשֶׁה. לָא
 עָדוּ מִגּוֹ מִשְׁרִיתָא: מִדֵּה וַיֵּרֵד
 הָעֵמֶלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב
 בְּהַר הַהוּא וַיְכּוּם וַיִּכְתּוּם
 עַד-חֲרָמָה: וּנְחַת עִמְלֻקָּה
 וּכְנַעֲנָה. דִּיתִיב בְּטוֹרָא הַהוּא. וּמַחֲנוֹן

וטרדונון עד חרמה: פ טו וידבר יהוה אל-משה
 לאמר: ומליל יי עם משה למימר: דבר אל-בני
 ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל-ארץ
 מושבתיכם אשר אני נתן לכם: מליל עם בני
 ישראל. ותימר להון. ארי תיעלון לארע מותבניכון. דאנא יהיב לכון:
 ועשיתם אשה ליהוה עלה או-זבח לפלא-
 נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח

— רס"י —

תנחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חשכים
 שלא ברשות: מה ויכתום. כמו (דברים ט, כ) שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה:
 ואת אתו טחון, מכה אחר מכה: עד ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא
 הנאורע: נדר או בנדבה וגוי. או שתעשו האשה

זולק הדקדוק: גלעשות ריח ניחח. תיבת ניחח בפשטא אחת והיא מלרע וכן הוא
 בירושלמיים וזוהי שיטת ר"מ לונזאנו ז"ל:

תפסיר רס"ג

צְעִידָה או ד'בְּחָא. תסויג' נד'רא או תברעא. או פי אעיאדכם. וארדתם אן יכון מקבולא מרצ'י'א ללה. מן אלפקר או מן אלג'נם: (ד) פיקרב צאחב דיאלך אלקרבאן ללה. מעה מן אלבר עשרא סמ'דא. מלתות ברבע קסט דהן: (ה) וכ'מר לאלמ'זאג רבע קסט. תצנעה מע אלצעידה או מע אלד'ב'ח. לאלחמל אלואחד: (ו) ולאלכבש תקרב מן אלבר עשרין סמ'ד. מלתות בת'לת' קסט דהן: (ז) וכ'מר לאלמ'זאג ת'לת' קסט. תקרבה מרצ'י' מקבול ללה:

לִיהוֹה מִן־הַבָּקָר או מִן־

הַצֹּאן: וְתַעֲבֹדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יי' עֲלֵתָא או נכסת קודש'יא. לפרשא נדרא או בנדבתא. או במועדיכון. למעבד. לאתקבלא ברעוא קדם יי'. מן תורי או

מִן עֲנָא: ❀ טיט'ר בספרי ❀ ❀ וְהַקְרִיב

הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוּ לִיהוֹה מִנְחָה סֵלֶת עֲשֻׂרוֹן בְּלוֹל

בְּרִבְעֵית הַהֵיזָן שֶׁמֶן: וַיִּקְרִיב.

דמקריב קורבניה קדם יי'. מנחתא סולתא עשורנא. דפיל. ברבעות הינא

מִשְׁחָא: וַיִּזֵּן לַנֶּסֶךְ רְבִיעֵית

הַהֵיזָן תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֵלָה או לִזְבַּח לִפְּשֵׁי הָאֶחָד:

וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רִבְעוֹת הֵינָא. תעביד על עלתא או לנכסת קודש'יא.

לְאֵיל: או לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי

עֲשָׂרִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵיזָן: או לדכרא

תעביד מנחתא. סולתא תרין עשורנין. דפילא במשח תלתות הינא:

וַיִּזֵּן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהֵיזָן תִּקְרִיב רֵיחַ־נִיחַח

לִיהוֹה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִלְתּוֹת הֵינָא. תקריב לאתקבלא

— רש"י —

בשביל חובת מועדיכם שהזיבתני אתכם לעשות במועד: וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב. תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה המנחה כְּלִיל, וְהַשֶּׁמֶן נִבְלָל בְּתוֹכָהּ, וְהֵיזֵן לְסָפְלִים. כמו ששנינו במסכת סוכה (סוכה מט, ב): כ לִפְּשֵׁי הָאֶחָד. על פל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל הזין: ו או לְאֵיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו או

תפסיד רס"ג

(ח) וְאִדָּא צְנַעַת מִן אֱלֹבֶקֶר צְעִידָה אוּ דִבְחָא. תְּסוּיֵג נְדִירָא אוּ סְלֵאמָה לְלָהּ: (ט) פִּיקֶרֶב מְעָה מִן אֱלֹבֶר. תִּלְאֲתִיהֵ עֲשׂוֹר סְמֵד. מְלִתוֹת בְּנֶצֶף קֶסֶט דְּהוּ: (י) וְכִימֵר קִרְבָּה לְאֱלֹמִזְאֵג נֶצֶף קֶסֶט. מִקְבוּל מִרְצִי לְלָהּ: (יא) כְּדִיאָד יִצְנַע. מִעַ כֹּל רֵתִי. וּמִעַ כֹּל כְּבֶשׂ. וּמִעַ כֹּל רֵאֵס מִן אֱלֻצִיאַן אוּ מִן אֱלִמְאֻעִז: (יב) בְּחֶסֶב אַחְצֵא מֵא תִקְרְבוּן מְנַהּ. כְּדִיאָד תִּצְנַעוּ מִעַ כֹּל וְאַחַד מִן אֱלִמְחֻצִיּוּ:

בְּרַעְוֵא קָדָם יִי: (חמישי) וְכִי-
תַעֲשֶׂה בֶן-בְּקָר עֲלֶה אוּ-
זֶבַח לְפִלֵּא-נֶדֶר אוּ-שְׁלָמִים
לִיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בַּר תוֹרִי עֲלֵתָא
אוּ נִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא. לְפָרְשָׁא נְדָרָא אוּ
נִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא קָדָם יִי: וְהִקְרִיב
עַל-בֶּן-הַבְּקָר מִנְחָה סֹלֶת
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בְּלוּל
בְּשֶׁמֶן חֲצִי הֵהִיִן: וְיִקְרִיב עַל בַּר

תוֹרִי מְנַחֲתָא. סוּלְתָא תִלְתָּא עֲשׂוֹנִין. דְּפִיל בְּמִשַׁח פְּלָגוֹת הֵינָא:
וְיִיִן תִּקְרִיב לְנִסְךְ חֲצִי הֵהִיִן אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח
לִיהוָה: וְחִמְרָא. תִּקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלָגוֹת הֵינָא. קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל
בְּרַעְוֵא קָדָם יִי: כֹּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוּ
לְאִיל הָאֶחָד אוּ-לֵשָׁה בְּכַבְּשִׁים אוּ בְּעֹזִים: כְּדִין
יִתַעֲבִיד. לְתוֹרָא חַד. אוּ לְדַכְרָא חַד. אוּ לְאִמֵּר בְּאִמְרֵיָא אוּ בְּעֹזֵיָא:
כְּמִסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כֹכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד
כְּמִסְפָּרָם: כְּמִנְיַן דְּתַעֲבִדוּן. כְּדִין. תַעֲבִדוּן לְחַד כְּמִנְיַנְהוּן:

— רס"י —

לְרִבּוֹת אֶת הַפְּלֶגֶס לְנִסְכֵי אִיל: י אִשָּׁה רֵיחַ. אִינוּ מוֹסֵב אֱלָא עַל הַמְּנַחָה וְהַשֶּׁמֶן. אֲבָל תִּינֵן אִינוּ אִשָּׁה, שְׂאִינוּ נִתֵּן עַל הָאֵשׁ: יא אוּ לֵשָׁה. בֵּין שְׂהוּא בְּכַבְּשִׁים בֵּין שְׂהוּא בְּעֹזִים כְּבֶשׂ

זֶלֶק הַדְּקוּק: אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח לַהּ. תִּיבַת אִשָּׁה בַתְּבִיר לֹא בַמְּאֹרָכָה בְּכָל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

כָּל-הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה-כַּכֵּה

אֶת-אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשָּׁה

רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה: כָּל יִצְיָבֵא

יַעֲבִיד כְּדִין יַת אֱלֹוִן. לְקַרְבָּא קוֹרְבַן

דְּמַתְקַבַּל בְּרַעוּא קָדָם יי: וְכִי-

יִגוֹר אֶתְכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר-

בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵיכֶם וְעֲשֶׂה

אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה

כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֵּן יַעֲשֶׂה:

וְאִרִי יתְגִיר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא. אֹו דְבִינִיכוֹן

לְדַרְיכוֹן. וְיַעֲבִיד. קוֹרְבַן דְּמַתְקַבַּל בְּרַעוּא

קָדָם יי: כַּמָּא דְּתַעֲבִדוֹן בֵּן

יַעֲבִיד: טוּ הַקְהֵל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת

עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם כַּכֵּה בְּגֵר יִהְיֶה לְפָנַי יְהוָה:

קְהָלָא. קִימָא חַד. לְכוֹן וּלְגִיּוֹרִיא דִּיתְגִּירוֹן. קִיָּם עָלַם לְדַרְיכוֹן. בְּוֹתְכוֹן.

גִּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יי: טוּ תוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה

לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם: אֹוּרִיתָא חַדָּא. וְדִינָא חַד יְהִי לְכוֹן.

וּלְגִיּוֹרִיא דִּיתְגִּירוֹן עִמְכוֹן: פּ שְׁבִדְעִי בְּסִפְרֵי תִימֹן (שש"י) וְיַדְבֵּר

יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דִּבְרֵי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם

(ג) כְּדִיא יַצְנַע כָּל צְרִיחָא. אֲדִיא קָרַב קַרְבָּאנָא מִקְבוּלָא מִרְצִיָּיא לְלָה: (יד) וְאִי דְכִיל דְכִיל מַעֲכָם. אֹו סָכַן פִּי מֹא בִינְכֶם עָלַי מֹד אֲגִיאֲלָכֶם. פְּעַמְל קַרְבָּאנָא. וְאֲרָאֵד אֵן יָכוֹן מִקְבוּל מִרְצִי לְלָה. פְּכַמָּא תַצְנַעוֹן כְּדִיאֵךְ יַצְנַע: (טו) יֹא אִמִּיהִ אֶל־גּוֹן רַסֵּם וְאֶחָד. לָכֶם וְלֹאֲלֹגְרִיב אֲלֹדְכִיל. רַסֵּם אֲלֹדְהֵר עָלַי מֹד אֲגִיאֲלָכֶם. כַּמָּא אֵן אֲלֹגְרִיב מִתְלָכֶם בֵּין יְדֵי אֲלֵלָה: (טז) כְּדִיאֵךְ שְׂרִיעָה וְאֶחָדָה. וְחַכְּם וְאֶחָד יָכוֹן לָכֶם. וְלֹאֲלֹגְרִיב אֲלֹדְכִיל פִּי מֹא בִינְכֶם: (יז) תִּים כָּלֵם אֲלֵלָה מוֹסִי תַכְלִימָא: (יח) מֹד בְּנֵי אִסְרָאִיל. וְקַל לָהֶם.

— רש"י —

עֲבָרִית, (כחֲשִׁים יג, י) בְּגֵן ה' בְּאַרְץ מִצְרַיִם, בֵּן אֶרֶץ מִצְרַיִם, (מ"א כג, ד) כְּמוֹנֵי כְּמוֹךְ

כְּמִסְפָּרֵם. שְׁלֵבֵהֶמוֹת מִסְפָּרֵם שְׁלֵנְסִכִּים: טו כַּכֵּם בְּגֵר. כְּמוֹתְכֶם בֵּן גֵּר וְכֵן דְרֹךְ לְשׁוֹן

תפסיר דס"ג

אדא דכ'לתם אלי אלבלד.
אלד'י אנא מדכ'לכם אלי ת'ם:
(ט) פמתא מא אכלתם מן
טעאם אלבלד. פארפעו רפיעה
ללה: (כ) אוול עגינכם. גרדקה
תרפעוהא רפיעה. כרפיעה'
אלבדאר. כדאך תרפעוניהא:
(כא) ופדאלך אוול עגינכם.
תגעלו ללה רפיעה. עלי' מד
אגיאלכם: (כב) ואד'י סהיתם.

**בְּבֹאֲכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:
מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְתִימַר לְהוֹן.
בְּמִיעֲלֹכֹן לְאֶרְעָא. דְּאֲנָא מַעִיל יִתְכוֹן
לְתַמּוֹן: וְהִיא בְּאִכְלֹכֶם
מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמוֹ
תְּרוּמָה לַיהוָה: וְיְהִי בְּמִיכְלֹכֹן
מִלְחָמָא דְּאֶרְעָא. תִּפְרְשׁוֹן אֶפְרָשׁוּתָא**

**קדם יי: ב ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה
בתרומת גרן בן תרימו אתה: ריש אצותכון. חלתא
תפרשון אפרשותא. כמא דמפרשין מן אדרא. בן תפרשון יתה:
כא מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה
לדרתיכם: מריש אצותכון. תתנון קדם יי אפרשותא. לדריכון:
ס וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות**

— רש"י —

חלה. טורטי"ל זלטי"ז [עוגדה]: בתרומת גרן.
שלא נאמר בה שעור ולא בתרומת מעשר
שנאמר בה שעור, אבל חכמים נתנו שעור,
לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה,
ולנזקתום אחד מארבעים ושמונה:
כא מראשית ערסתיכם. למה נאמר, לפי
שנאמר ראשית ערסותיכם, שומע אני
ראשונה שבעיסות, תלמוד לומר מראשית,
מקצתה ולא כלה: תתנו לה' תרומה. לפי
שלא שמענו שעור לחלה, נאמר תתנו,
שיהא בה כדי נתינה: ככ וכי תשגו ולא
תעשו. עבודה זרה היתה בכלל כל המצות

בעמי בעמך: יס בבאכם אל הארץ. משנה
ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכלן נאמר
כי תבא, כי תבאו, לפיכך בלן למדות זו מזו
וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה
אלא לאחר ירשה ושיבה, אף בלן בן, אבל
זו נאמר בה בבאכם, משונכנסו בה ואכלו
מלחמה נתחייבו בחלה: כראשית
ערסתכם. כשתלושו כדי עיסתכם שאתם
רגילין ללוש במדבר, וכמה היא, (שמות טו, טו)
וימדו בעמר עמר לגלגלת, תרימו
מראשיתה, כלומר קודם שתאכלו ממנה,
ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה':

תפסיר רס"ג

ולם תעמלו גמיע הד'ה אלוצאיתא. אלד'י אמר אללה בהא מוסי: כג) מתיל גמיע מא אמרפם אללה בה עלי' יד מוסי'. מן יום אבתדא באלאמר. והלם עלי' מר אגאלכם: כד) פאן פאן אלסהו ען עיון אלגמאעה. פליצנעו רת'א מן אלבקר. צעידה מקבולא מרצי'א ללה. ומעה בר ומזאג כמא יגב. ועתוד מן אלמאעז לאלד'י פוה:

האלה אשר-דבר יהוה אל-משה: וארי תשתלון. ולא תעבדון. ית כל פקודיא האלין. דמליל יי עם משה: בג את כל-אשר צוה יהוה אליכם ביד-משה מן-היום אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם: ית כל דפקיד יי. לכוון בידי דמשה. מן יומא. דפקיד יי. ולהלאה לדריכוון:

והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל-העדה פר בן-בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר-עזים אחד לחטת: ויהי. אם מעיני כנשתא אתעבידת לשלו. ויעבדון כל כנשתא. תור פר תורי חד לעלתא. לאתקבלא ברעוא

— כ"י —

שמענום, (תכליס סג, יב) אחת דבר אלהים שתים זו שמעתני: כג את כל אשר צוה וגוי. מגיד שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה בלה ובכל מה שנתנבאו הנביאים, שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה: כד אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג, כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מתרת לעבוד עבודה זרה בפר: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות, שכל

שהצבור מביאין עליהן פר, והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת: וכי תשגו וגוי. בעבודה זרה הכתוב מדבר, או אינו אלא באחת מכל המצות, תלמוד לומר את כל המצות האלה, מצוה אחת שהיא בכל המצות, מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים, אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו, זו עבודה זרה: אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה

זולק הדקדוק: לריח ניחח לה. תיבת ניחח בפשט אחת והיא מלרע וכן הוא בירושלמיים ועי"ל:

תפסיר רס"ג

כה) ויסתג'פר להם. אד' ד'אלך סהו. והם פאתו בצעידתהם קרבאנא ללה. וד'פותהם עלי' סהותהם: כו) פ'ג'פר לגמאעה' בני אסראיל. ולאלג'ריב אלד'כיל פי מא בינהם. אד' גמיע אלקום עלי' סהו: כז) ואן אכ'טא אנסאן ואחד כד'אלך סהוא. פל'קרב שאה אבנה' סנתהא לאלד'כ'וה: כח) פ'סתג'פר אללאמאם. ען

קדם יי. ומנחתיה ונספיה כדחזי. וצפיר בר עזין חד לחטאתא: כה) **וּכְפַר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי-שָׁגְגָה הוּא וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת-קֶרְבָּנָם אִשָּׁה לַיהוָה וְחָטְאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-שִׁגְגָתָם: וַיִּכַּפֵּר כַּהֵנָּה. עַל כָּל**

כנשתא. דבני ישראל וישתביק להון. ארי שלותא היא. ואנון איתיאו ית קורבנהון קורבנא קדם יי. וחובתהון. קדם יי על שלותהון: כו) **וְנִסְלַח לְכָל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵהֶם הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל-הָעַם בְּשִׁגְגָה: וַיִּשְׁתַּבֵּיק. לְכָל כְּנִשְׁתָּא דבני ישראל. ולג'וריא דיתג'רון ביניהון. ארי לכל עמא בשלותא: ס** **(שביעי)** **וְאִם-נִפֵּשׁ אַחַת תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עֹז בֵּת-שְׁנֵתָה לְחַטָּאת: וְאִם אִנְשׁ חַד יַחֻב בְּשָׁלוֹ. וַיִּקְרִיב. עֹזָא בֵּת שְׁתֵּה לְחַטָּאתָא: כה) **וּכְפַר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בְּחַטָּאה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה****

— רס"י —

חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא כ, י) ואת השני יעשה עולה, וזו עולה קודמת לחטאת: ככ) **הֵבִיאוּ אֶת קֶרְבָּנָם אִשָּׁה לַה'.** זה

האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה: **וְחַטָּאתָם.** זה השעיר: כז) **תַּחֲטָא בְּשִׁגְגָה.** בעבודה זרה: **עֹז בֵּת שְׁנֵתָה.** שאר עברות יחיד מביא כשבה או שעירה ובזו

זלך הדקדוק: כח) **בְּחַטָּאה.** ה"א הכינוי נחה והיתה ראויה במפיק וכן עונה בה (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

ד'אלך אל'אנסאן אל'סאהי. עלי
 מא אכ'טא סהוא בין ידי
 אללה. ויג'פר לה ויצ'פח ענה:
 (ט) אל'צ'ריח מן בני אס'ראיל.
 ואל'ג'ריב אל'ד'כ'יל פי מא
 בינהם. ש'ריעה ואחדה ת'כון
 ל'כ'ם. ל'מן יכ'טי סהוא: (ל) ואי
 אנסאן צ'נע ד'אלך ב'יד ר'פיעה.
 מן אל'צ'ריח ואל'ד'כ'יל. פ'הו
 קאד'ף ר'בה. ינק'טע ד'אלך
 אל'אנסאן מן בין קומ'ה:
 (א) ל'מא אז'רא ב'כל'אם אל'לה.
 ופ'סד' ע'הדה. פ'ינק'טע ד'אלך
 אל'אנסאן אנק'טאע'א. וז'ורה
 ע'ליה: (ב) ול'מא אק'אם בני

לְכַפֵּר עָלֶיךָ וְנִסְלַח לָּךְ: וַיִּכְפֹּר
כָּהֵנָּה. עַל אִישׁ דְּאִשְׁתּוֹ. בְּמִיחְבֵּיהֶם
בְּשָׁלוֹן קָדָם יְיָ לְכַפֵּר אֵלֹהֵי וַיִּשְׁתַּבֵּחַ
לַיהוָה: כִּי הָאֲזָרָח בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹגֵר הָגֵר בְּתוֹכָם תּוֹרָה
אַחַת יְהִי לָכֶם לַעֲשׂוֹת.
בְּשִׁגְגָה: יֵצֵיבָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל.
וּלְגֵיזְרֵיָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינֵיהוֹן. אוֹרִיתָא חֲדָא
תְּהִי לְכוּן. לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוֹן: לְוַהֲנַפְשׁ
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בְּיַד רַמָּה
מִן־הָאֲזָרָח וּמִן־הָגֵר אֶת־
יְהוָה הוּא מְגִדְךָ וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרַב
עַמָּה: וְאִישׁ. דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי. מִן יֵצֵיבֵיָא וּמִן גֵּיזְרֵיָא. קָדָם יְיָ הוּא
מַרְגִּיז. וַיִּשְׁתַּיְצִי. אֲנָשָׁא הַהוּא מְגוֹ עַמִּיה: לֹא כִי דְבַר־יְהוָה
בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הֵפַר הַכֶּרֶת | תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא עוֹנָה בָּה: אֲרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בִּסְר. וַיֵּת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי.
אֲשֶׁתִּי־צָאָה יִשְׁתַּיְצִי. אֲנָשָׁא הַהוּא חוֹבֵיה בֵּיה: כִּי לֹב וַיְהִיֹּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ עֵצִים

— רס"י —

קבע לה ש'עיר'ה: ל ב'יד ר'מה. ב'מזיד: מ'גד'ך. מ'חרף. כ'מו (יחזקאל ה, טו) ו'הי'תה ח'רף'ה וגדופ'ה, (ישעיה לז, ו) א'שר ג'דפו ג'ערי מ'לך' אשור. עוד ד'רשו רבותינו מ'כאן ל'מ'ברך את

השם שהוא ב'כרת: ל'מ ד'בר ה'. א'זרת עבודה ז'רה מ'פי ה'גבור'ה, ו'הש'אר מ'פי מ'שה: עו'נה ב'ה. ב'זמן ש'עו'נה ב'ה ש'לא ע'שה תשוב'ה: ל'ז וַיְהִיֹּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר

תפסיר דס"ג

אסראיל פי אלבר. פוגדו רגלא.
 יחתטב חטבא פי זום אלסבת:
 (לג) פקדמוה אלדי וגדוה
 יחתטב חטבא. אלי מוסי
 וחרון. וסאיר אלגמאעה:
 (לד) ווציעוה פי אלחבס. לאנה
 לם יפסר להם מא יצנע בה:
 (לה) פקאל אללה למוסי. יקתל
 אלרגל קתלא. ודיאלך אן
 ירגמוה באלחגארה גמיע
 אלגמאעה. כארג אלעספר:
 (לו) פאכ'רגוה כארג אלעספר.
 ורגמוה באלחגארה חתי מאת.

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבָּרָא. וְאַשְׁכְּחוּ. גְּבַר. כַּד מְגַבִּיב אֲעִין
בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא: לֵג וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ
הַמְּצֵאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים
אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-
כָּל-הָעֵדָה: וְקָרִיבוּ יְתִיָּה. דְאַשְׁכְּחוּ
יְתִיָּה כַּד מְגַבִּיב אֲעִין. לְוֹת מֹשֶׁה וְלֹת
אַהֲרֹן. וְלֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא: לְד וַיִּנְיִחוּ
אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֵר כִּי לֹא פִרְשׁ

מֵה-יַעֲשֶׂה לוֹ: וְאַצְנַעוּ יְתִיָּה בְּבֵית מִטְרָא. אַרִי לֹא אֶתְפָּרֵשׁ
לְהוֹן. מָא דִיעַבְדוֹן לִיָּה: ס לָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רָגוּם אֹתוֹ בְּאַבְנִים
כָּל-הָעֵדָה מְחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה. אֶתְקַטְלָא
יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא. רְגוּמוּ יְתִיָּה בְּאַבְנֵיָא כָּל כְּנִשְׁתָּא. מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:
לְד וַיִּצִּיאוּ אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה אֶל-מְחוּץ לַמַּחֲנֶה
וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאַבְנִים וַיָּמַת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה: וְאַפִּיקוּ יְתִיָּה כָּל כְּנִשְׁתָּא. לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא.

— כש"י —

יַעֲשֶׂה לוֹ. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות,
 אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה:
 לכ רגום. כמו עשה פייסניט זלע"ז וכן הלוח
 אנניט וכן זכור ושמור: לו ויצאו אתו. מכאן
 שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין:

וימצאו. בגנותן של ישראל דבר הכתוב,
 שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשניה בא
 זה וחקלה: לג המצאים אתו מקושש.
 שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף
 משמצאוהו והתרו בו: לו כי לא פרש מה

תפסיר רס"ג

כמא אמר אללה מוסי:
 לז) פקאל אללה למוסי קאילא:
 לח) מר בני אסראיל וקל להם.
 אן יצנעו להם ד'ואבה. עלי
 אכנאף אזארהם עלי מר
 אגיאלהם. ונגעלון עלי ד'ואבה
 אלכנף סלך אסמאנגון:
 לט) פתכון תלך לכם ד'ואבה
 ציארה. תרוהא פתד'כרו.
 גמיע וצאיא אללה ותעמלוהא.
 ולא תרומו אתבאע
 קלובכם ועיונכם. אלדי

ורגמו יתיה. באבניא ומית. כמא דפקיד

יית משה: פ עפטיי ויאמר

יהוה אל-משה לאמר: ואמר

י למשה למימר: לה דבר אל-בני

ישראל ואמרת להם

ועשו להם ציצת על-פני

בגדיהם לדרתם ונתנו

על-ציצת הכנף פתיל

תכלת: מליל. עם בני ישראל

ותימר להון. ויעבדון להון כרוספדין. על פני פסותהון לדריהון.

ותנון. על כרוספד כנפא חוטא דתכלתא: לט ויהיה לכם

לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל מצות

יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם

ואחרי עיניכם אשר-אתם זנים אחריהם:

— רס"י —

צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר
 לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה
 ימים ששהו ישראל משוצאו ממצרים עד
 שאמרו שירה על הים: תכלת. צבע ירוק
 שלחלזון: לט וזכרתם את כל מצות ה'.
 שמונן גימטריא שלציצת שש מאות,
 ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג:
 ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לטיל יג, כה)
 מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף
 ומסרסרים לו את העברות, העין רואה והלב
 חומד והגוף עושה את העברות:

לח ועשו להם ציצת. על שם הפתילים
 התלויים בה, כמו (יחזקאל ט, ג) ויקחני בציצת
 ראשי. דבר אחר ציצת על שם וראיתם
 אתו, כמו (ש"ש ז, ט) מצין מן התרפים:
 על פני בגדיהם. כנגד (שמות יט, ז) ואשא
 אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא
 בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע
 לשונות של גאלה שנאמר במצרים (שמות ו)
 והוצאתי והצלתני וגאלתי ולקחתני: פתיל
 תכלת. על שם שכול בכורות. תרגומו
 שלשכול תכלא. ומפתם היתה בלילה וכן

תפסיר רס"ג

אנתם טאג'יון וראהם: מ) לפי תד'כרו ד'אלך דאימא. ותעמלו גמיע וצאיאי. פתכנו מקדסין לרבכם: מא) אנא אללה רבכם. אלד'י אכ'רגתכם מן בלד מצר. לאכון לכם אלאהא. אנא אללה רבכם דאים אלבקא:

ויהוון לבון לכרוספדין. ותחזון יתיה. ותדכרון ית כל פקודיא די. ותעבדון יתהוון. ולא תטעון. בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון. דאתון טען בתריהון:

למען תזכרו ועשיתם את-כל-מצותי והייתם

קדשים לאלהיכם: בדיל

דתדכרון. ותעבדון ית כל פקודי. ותהוון קדישין קדם אלהכון:

אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם

מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה

אלהיכם: אנא יי אלהכון. דאפיקית יתכון מארעא דמצרים.

למהוי לבון לאלה. אנא יי אלהכון: פ פ פ

ק'ט פ'יסוקים סימן פלט

— רש"י —

להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא. ומיסודו שלרבי משה הדרשן העתקתי, למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת פעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג. טו) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכף נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות, שנאמר ועשיתם את כל מצותי:

מה אני ה'. נאמן לשלם שכר: אלהיכם. נאמן לפרע: אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרתי: אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר, כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטל שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר, על פרחכם אני מלככם. וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגי אמלך עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה שלבכור לשאינה שלבכור, אני הוא עתיד

חסלת פרשת שלח לך

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנְבִיאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדְבָרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשְׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנְבִיאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמין)

הפטרה דשלח לך

ביושע סימן ב'

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם־אֲנָשִׁים
מִרְגָּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנֶה וּשְׂמָה רַחֵב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן. מִן שְׂטִיִן. תְּרִין גְּבָרִין מְאֻלְלִין,
בָּרוּ לְמִימְרָא. אִיזִילוּ. חֲזוּ יַת אַרְעָא, וְיַת יְרִיחוֹ. וְאִזְלוּ. וְעָלוּ. לְבֵית אֶתְתָא
פְּנִדְקִיתָא. וּשְׂמָה רַחֵב, וּשְׁכִיבוּ תַמָּן: ב וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ
לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הִנֵּה הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת־הָאָרֶץ: וְאֶתְאָמַר. לְמַלְכָא דִירִיחוֹ, לְמִימְרָא. הָא גְּבָרִיא.
אֲתוּ הֲלָכָא בְּלֵילִיא. מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַלְלָא יַת אַרְעָא: ג וַיִּשְׁלַח
מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחֵב לֵאמֹר הֲוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים
אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:
וּשְׁלַח, מַלְכָא דִירִיחוֹ. לְוַת רַחֵב, לְמִימְרָא. אֲפִיקִי. גְּבָרִיא דְאֲתוּ לְוַתִּךְ,
דְּעָלוּ לְבֵיתִךְ. אָרִי לְאַלְלָא יַת כָּל אַרְעָא, אֲתוּ: ד וַתִּקַּח הָאִשָּׁה
אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּעֲפֶנּוּ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים
וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: וּדְבַרְת אֶתְתָא. יַת תְּרִין גְּבָרִיא,
וְאֶטְמַרְתֵּנּוּ. וְאֶמַרְת בְּקִשְׁטָא. אֲתוּ לְוַתִּי, גְּבָרִיא. וְלֹא יָדַעְתִּי, אִי מִנָּן
אֲנֹן: ה וַיְהִי הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא

זֶלֶק הַרְקָדוּק: א וַיֵּלְכוּ. כטעם אזיל ואתי בכל התיגאן לא כפזר: ג הוֹצִיאִי. מסיר עלה בתאג
לְחַד מְלַעִיל בְּלִשׁוֹן נִקְבָה: ד וַתַּעֲפֶנּוּ. הוֹי"ו גְּעִי:

יִדְעָתִי אַנְהּ הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי
 תִשְׁיָגוּם: וְהוּהוּ עֵדוֹן, לְמִיחַד תִּרְעָא. בְּקַבְלָא, וְגַבְרִיא נִפְקוּ. לֹא יִדְעִית.
 לְאֵן אֲלוֹהֵי גַבְרִיא. רִדְפוּ בְּפִרְיעָא. בְּתַרְיָהוֹן, אֲרִי תִדְבְּקוֹנוֹנוֹן: וְהִיא
 הֵעֲלַתְם הַגְּגָה וְתַטְמַנְם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לָהּ עַל-
 הַגְּגָה: וְהִיא, אִסִּיקְתַּנּוֹן לְאַגְרָא. וְאַטְמַרְתַּנּוֹן, בְּטַעוֹנֵי כְּתָנָא. דְּסִדְרִין לָהּ,
 עַל אַגְרָא: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דְּרַךְ הַיְרִדוֹן עַל
 הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשְּׁעָר סָגְרוּ אַחֲרֵי כֵּן יֵצְאוּ הַרְדָּפִים
 אַחֲרֵיהֶם: וְגַבְרִיא. רִדְפוּ בְּתַרְיָהוֹן, אֹרַח יִרְדְּנָא. עַל, מְגֻזְתָּא. וְתִרְעָא
 אַחֲדוּ. בְּתַר, דְּנִפְקוּ רִדְפֵיָא, בְּתַרְיָהוֹן: וְהִמָּה טַרְס יִשְׁכְּבוּן וְהִיא
 עֲלִתָהּ עֲלֵיהֶם עַל-הַגְּגָה: וְאֲנוּן, עַד לֹא שְׂכִיבוּ. וְהִיא, סְלִיקַת
 לְוִתְיָהוֹן, לְאַגְרָא: וְהִיא אֵל-הָאֲנָשִׁים יִדְעָתִי כִּי-נָתַן
 יְהוָה לְכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי
 נִמְגּוּ כָל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: וְאַמְרַת, לְגַבְרִיא. יִדְעָנָא. אֲרִי
 יְהִי יי. לְכוּן, ית ארעא. וְאֲרִי נִפְלַת אִימַתְכוֹן, עֲלֵנָא. וְאֲרִי אֶתְבְּרוּ, כָּל
 יְתִבֵי אַרְעָא, מִן קְדָמִיכוֹן: כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה
 אֶת-מִי יִסְסוּף מִפְּנֵיכֶם בְּעֲאֲתְכֶם מִמְּעָרִים וְאֲשֶׁר
 עָשִׂיתֶם לְשָׁנִי מַלְכִי אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הַיְרִדוֹן לְסִיחֹן
 וְלַעֲוֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם: אֲרִי שָׁמַעְנָא. ית דִּיבִישׁ יי. ית מי
 ימָא דִּסוּף, מִן קְדָמִיכוֹן. בְּמִפְּקֻכוֹן, מִמְּעָרִים. וְדַעְבְּדַתוֹן. לְתַרִּין מַלְכֵי
 אַמּוֹרָאָה. דְּבַעְבְּרָא דִּירְדְּנָא, לְסִיחֹן וְלַעֲוֹג. דְּגַמְרַתוֹן, יתְהוֹן:
 וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
 מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל

זולק הדקדוק: וְהֵעֲלַתְם. ה"א בגעיא: וְתַטְמַנְם. הו"ו געיי: אֶת. תלשא ימין: הִחְרַמְתֶּם.
 ה"א געיי:

וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת: וּשְׁמַעְנָא, וְאַתְמָסִי לְבָנָא. וְלֹא אֲשַׁתְּאֲרַת עוֹד
 רוּחַ. בְּאַנְשׁ, מִן קְדָמִיכוּן. אָרִי, יְיָ אֱלֹהֵיכוּן. הוּא אֱלֹהִים, דְּשִׁכְנִיתִיה
 בְּשִׁמְיָא מְלַעֲיָלָא. וְשָׁלִיט עַל אַרְעָא, מְלָרַע: ^{יב} וְעַתָּה הִשְׁבְּעוּ-נָא
 לִי בִיהוּזָה בִּי-עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם-אַתֶּם
 עִם-בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת: וּבְעַן קִיּוּמוֹ כְּעַן
 לִי, בְּמִימְרָא דִּי. אָרִי עֲבַדִּית עִמָּכוּן, טִיבוּ. וְתַעֲבִדוּן אַף אֲתוּן. עִם בֵּית
 אָבִי, טִיבוּ. וְתַתְּנוּן לִי, אֶת דְּקִשׁוּט: ^{יג} וְהִחִיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-
 אֲמִי וְאֶת-אֲחִי וְאֶת- (כ' אחותי) אֲחִיּוֹתִי וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר
 לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינּוּ מִמּוֹת: וְתַחֲוּן, יְת אָבִי וְיְת אֲמִי.
 וְיְת אֲחִי, וְיְת אֲחֹתִי. וְיְת, כָּל דִּילְהוּן. וְתַשְׁיִזְבוּן יְת נַפְשַׁתְנָא, מִמּוֹתָא:
^{יד} וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁינוּ תַחֲתִיכֶם לְמוֹת אִם לֹא
 תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִיָּה בֵּית-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
 וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: וַיֹּאמְרוּ לָהּ גְבַרְיָא. נַפְשַׁתְנָא מְסִירָן חֲלָף
 נַפְשַׁתְכוּן, לְמַמַּת. אִם, לֹא תַחֲוּן. יְת פַּתְגְּמָנָא, דִּין. וְיְהִי כֵּד יַתִּין יְיָ לָנָא,
 יְת אַרְעָא. וְנַעֲבִיד עִמָּךְ, טִיבוּ וְקִשׁוּט: ^{טו} וְתוֹרְדִם בְּחָבֵל בְּעַד
 הַחֲלוּן בִּי בֵּיתָהּ בְּקִיר הַחוּמָה וּבְחוּמָה הִיא יוֹשְׁבַת:
 וְשִׁלְשִׁילַתְנוּן בְּאַטְוִנָא, מִן חֲרָפָא. אָרִי בֵּיתָהּ, בְּכַתְל שׁוּרָא. וּבְשׁוּרָא, הִיא
 יֹתְבָא: ^{טז} וְתֹאמַר לָהֶם הִהֲרָה לָכוּ פֶן-יִפְגְּעוּ בְכֶם
 הַרְדָּפִים וְנַחֲבַתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדָּפִים
 וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: וְאִמְרַת לְהוּן, לְטוּרָא אִיזִילוּ. דְּלִמָּא יַעֲרַעוּן
 בְּכוּן, רְדִפְיָא. וְתַטְמְרוּן תַּמָּן, תִּלְתָּא יוּמִין. עַד דִּיתוּבוּן, רְדִפְיָא. וּבְתַר
 כֵּן, תִּתְּכוּן לְאוּרְחֵיכוּן: ^{יז} וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִים אֲנַחְנוּ
 מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וַיֹּאמְרוּ לָהּ, גְבַרְיָא. זְכָאִין

זֶלְק הַרְקִדוּק: ^{יב} הַשְׁבְּעוּ. הַשִּׁי"ן גַּעֲיָא: ^{יג} וְהִחִיתֶם. הַה"א גַּעֲיָא: ^{טו} וְתוֹרְדִם. הַתִּי"ן גַּעֲיָא:
 וּבְחוּמָה. מִלָּא וִי"ו. ^{טז} שׁוּב הַרְדָּפִים. תִּיבַת 'שׁוּב' מִלָּא וִי"ו, וְהוּי"ו בְּשׁוּרָק:

אֲנַחְנָא מְמוּמְתִיד הָדָא, דְקַיִימַת עֲלֵנָא: ^{יח} הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים
 בְּאַרְץ אֶת־תְּקוּת חוּטֹה הַשְּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרֵי בְּחִלּוֹן אֲשֶׁר
 הוֹרְדְתֵנוּ בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
 כָּל־בֵּית אָבִיךָ תֹאסֹפִי אֵלֶיךָ הַבַּיְתָה: הָא. אֲנַחְנָא עֲלִין,
 בְּאַרְעָא. יֵת תּוֹרָא. דְחוּט זְהוּרִיתָא הֲדִין, תִּקְטְרִין. בְּחֶרְפָּא,
 דְשִׁלְשִׁילְתִינָא בֵיה. וְיֵת אָבוּךְ וְיֵת אִמְךָ, וְיֵת אַחְדָּךְ. וְיֵת, כָּל בֵּית אָבוּךְ;
 תִּכְנָשִׁין לְוִתִּיךָ, לְבֵיתָא: ^{יט} וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדְלָתִי
 בֵּיתְךָ | הַחוּצָה דְמוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נְקִים וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה
 אִתְךָ בְּבֵית דְמוֹ בְּרֵאשׁוֹ אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ: וְיִהִי. כָּל דְיַפּוּק
 בְּרֵ מַדְשֵׁי בֵיתִיךָ, לְבָרָא. חוֹבַת קְטוּלִיָּה בְּרִישִׁיָּה, וְאֲנַחְנָא זָפְאִין. וְכָל.
 דִּיהִי עַמִּיךָ, בְּבֵיתָא. חוֹבַת קְטוּלִיָּה, בְּרִישָׁנָא. אִם יָד אָנְשׁ, תְּהִי בֵיה:
 כ וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהֵינּוּ נְקִים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר
 הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וְאִם תִּחְוֶן, יֵת פִּתְגָמְנָא דִין. וְנִהִי זָפְאִין; מְמוּמְתִיד,
 דְקַיִימַת עֲלֵנָא: כא וְהֵאמֹר כְּדַבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וְתִשְׁלַחֶם
 וְיִלְכוּ וְתִקְשְׁרֵי אֶת־תְּקוּת הַשְּׁנִי בְּחִלּוֹן: וְאָמַרְתָּ, כְּפִתְגָמִיכוֹן
 כֵּן הוּא. וְשִׁלַּחְתֵּנוּן, וְאֶזְלוּ. וְקִטְרַתְךָ. יֵת תּוֹרָא דְזִהוּרִיתָא, בְּחֶרְפָּא:
 כב וְיִלְכוּ וְיָבֹאוּ הֶהְרֶה וְיִשְׁבוּ שֵׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד־שְׁבוּ
 הַרְדְּפִים וְיִבְקְשׁוּ הַרְדְּפִים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: וְאֶזְלוּ,
 וְעָלוּ לְטוֹרָא. וְיִתִּיבוּ תַמָּן, תִּלְתָּא יוֹמִין. עַד דְתָבוּ, רְדִפִּיא. וְבַעוּ רְדִפִּיא;
 כג וְיָבֹאוּ אֶל־הַרְדְּפִים וְיִשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְיִרְדּוּ מֵהָהָר
 וְיַעֲבְרוּ וְיָבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וְיִסְפְּרוּ־לוֹ אֶת
 כָּל־הַמְּצָאוֹת אוֹתָם: וְתָבוּ. תִּרְיִן גְּבֵרִיא, וְנַחְתוּ מִן טוֹרָא. וְעִבְרוּ,

זולק הרקדוק: יח תֹּאסֹפִי. התי"ו געי, והפ"א רפה: יט מִדְלָתִי. התי"ו רפה וכן כולוהו כתיבת
 דרכי, עבדי: בֵּיתְךָ. בטעם דרגא ופסיק, וכ"ה במוסרה רבתא אות הפ"א בפסקין: כב עַד שְׁבוּ.
 מלעיל כי הוא לשון השבה: כג וְיַעֲבְרוּ. היו"ד בגעיא:

וְאֵתוּ. לְוֹת יְהוֹשֻׁעַ, בֶּר נֹון. וְאִשְׁתַּעֲיֵאוּ לִיהֶ. יֵת כָּל דְּעֶרְעָא, יִתְהוֹן:
 כִּי וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ כִּי-נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
 וְגַם-נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: וְאָמְרוּ, לִיהוֹשֻׁעַ. אֲרִי מָסַר
 יי. בִּידְנָא, יֵת כָּל אֶרְעָא. וְאִף אֶתְבְּרוּ. כָּל יֵתְבֵי אֶרְעָא, מִן קַדְמָנָא:

(גְּאֵלְנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יי עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שמה רבא קדישא. די לעילא, חיא וקימא. מברך הוא לעלם,
 ולעלמי עלמיא:

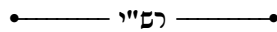
תפסיר רס"ג

דגג למנחת שבת
ושני וחמישי

ויקח קרח

טז א) פתקדם קרח. אבן יצהר
 אבן קהת אבן לוי. ודתן
 ואבירם. אבני אליאב. ואון
 אבן פלג מן בני ראובן:
 ויקח קרח בן לוי ודתן
 ואבירם בני אליאב ואון

בן-פלג מן בני ראובן: ואתפליג קרח. בר יצהר בר קהת בר לוי.

טז ויקח קרח. פְּרָשָׁה זוּ יִפְהַ גְּדֻרְשַׁת
 בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא: וַיִּקַּח קֶרַח. לְקַח אֶת
 עֲצָמוֹ לְצַד אֶחָד לְהִיּוֹת נְחֻלָּק מִתּוֹף הָעֵדָה
 לְעוֹרֵר עַל הַכְּהֻנָּה, וְזֶהוּ שְׁתַּרְגֵּם אֲנָקְלוֹס
 וְאִתְפְּלַג נְחֻלָּק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחְזִיק
 בְּמַחְלוּקָתָהּ, וְכֵן (איוז טו, יג) מַה יִּקְחֵךְ לְבָרִי.
 לִקְחָה אֶתְךָ לְהַפְּלִיגָךְ מִשְׁאֵר בְּנֵי אָדָם. דְּבַר
 אַחֵר וַיִּקַּח קֶרַח מִשְׁךָ רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת
 שְׂבָדָהּ בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (זמזכ כ, כה)
 קַח אֶת אֶהְרֹן, (כושט יד, ג) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים:
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהֶת כֵּן לֵוִי. וְלֹא הִזְכִּיר כֵּן
 יַעֲקֹב, שְׂבָקֵשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִזְכֵּר

שְׁמוֹ עַל מַחְלָקְתֶּם, שְׁנַאָמַר (זכרשית מט, ו)
 בְּקֶהֶלֶם אֵל תַּחַד כְּבֹדִי. וְהִיכֵן נִזְכָּר שְׁמוֹ עַל
 קֶרַח, בְּהַתְיַחֲסֵם עַל הַדּוּכָן בְּדַבְרֵי הַיָּמִים,
 שְׁנַאָמַר (ד"כ ס' ו, כז כג) כֵּן אֲבִיאָסָף כֵּן קֶרַח
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהֶת כֵּן לֵוִי כֵּן יִשְׂרָאֵל: וְדָתָן
 וְאַבִּירָם. בְּשִׁבִיל שְׁהִיָּה שְׁבֻט רְאוּבֵן שְׂרֹוִי
 בְּחֻנֵּיתָם תִּימְנָה, שְׂכֵן לְקֶהֶת וּבְנָיו הַחֹוֹנִים
 תִּימְנָה, גִּשְׁתַּתְּפוּ עִם קֶרַח בְּמַחְלָקָתוֹ, אוֹי
 לְרִשָּׁע אוֹי לְשֹׂכְנֹו. וּמַה רָאָה קֶרַח לְחַלּוֹק עִם
 מֹשֶׁה, נִתְקַנָּא עַל גְּשִׁיאוֹתוֹ שְׁלֹא לִיצְפֹן כֵּן
 עֲזִיאֵל שְׁמַנְהוּ מֹשֶׁה גְּשִׁיאַ עַל בְּנֵי קֶהֶת עַל
 פִּי הַדְּבוּר. אָמַר קֶרַח, אֲחִי אֲבֵא אֲרַבְעָה הָיוּ